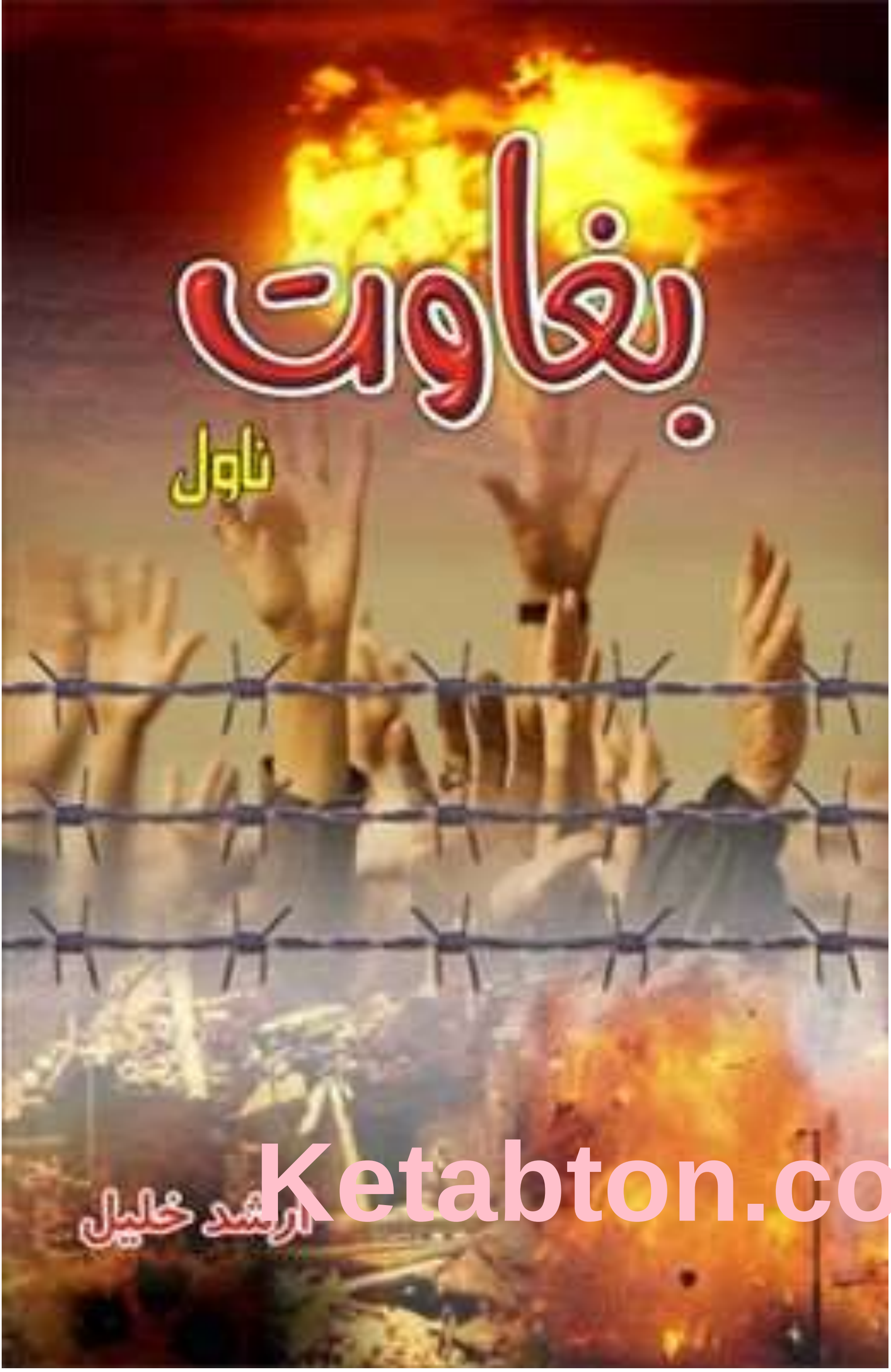

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت

(ناول)

ارشد خلیل (لېونے افغان)

پوهه لائبریري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ټول حقونه د ليکوونکي په حق کښې محفوظ دي

د کتاب نوم: بغاوت

صنف: ناول

ليکونکی: ارشد خليل (لېونی افغان)

کمپوزر: سلېمان کامل

سرپاڼه: احسان الله منيب

پروف: ډاکټر محمد زبېر حسرت

اهتمام: مرکه پبلي کېشنز مردان

چاپ: اول ځل /کال 2012 ميلادي

شمېر: يو زر

بيعه: دوه سوه کالداري

درک: يونورسټي بک ايجنسي پېښور

انلائن ايډيشن: پوهه لائبريري http://poha.pk/library

او د لر او بر پښتون افغان وطن د هر ښهٔ

کتاب پلورنځی نه تر لاسه کېدی شي

رابطه: 03455557575

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترون

د هغه سرونو په نوم چې پکښې

د پښتون د ازادۍ او ابادۍ

فکر بې قراره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

بایزید پیر روښان، نورمحمد ترکی، ډاکټر نجیب سره سره د هغه ټولو پښتنو ځوانانو ننګیالو په نوم چې د خپل پښتون اولس د سر لوړۍ د پاره ئې خپل ځانونه قربان کړي دي او غلامي ئې نهٔ ده قبوله کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما بغاوت

ملګرو لوستونکیو! دا ناول زما د پښتو ژبې، ادب او د قام د خپلواکۍ په لړ کښې یو وړوکے شان کوشش دے ، زۀ په ځان باندې د خپلې ژبې او قام ډېر پور ګنړم او غواړم چې د دې د پاره ډېر کار وکړم ځکه چې پښتو ژبه او پښتونخوا وطن زمونږ د مور درجه لري او چې څوک په خپله مور باندې ننګ نۀ کوي هغه له سره هډو پښتون نۀ دے۔

د دې ناول په اړه به فېصله ګران لوستونکي کوي او معیار به ئې ټاکي خو زۀ هم له ګرانو لوستونکیو نه دا طمع لرم چې ماته به زما کمزورۍ په ګوته کړي چې په ائنده کښې ئې د سهوې کوشش وشي۔

زۀ د ملګري او ورور سلېمان کامل صېب ډېره مننه کوم چې د مشورو نه علاوه ئې د کمپوزنګ کار هم سر ته ورسوۀ ، د پروف رېډېنګ د پاره د ډاکټر محمد زبېر حسرت صېب هم مننه کوم چې خپل قیمتي وخت ئې ماته راکړۀ۔ د احسان الله منیب صېب هم ممنون یم چې د کتاب د چاپ ذمه واري ئې په خپل سر واخسته او د خپلو ټولو خواخوږو هم مننه کوم چې زما د دې کتاب چا پ ته په طمع وو۔

په ډېره مینه او مننه

ارشد خلیل(لېونے افغان)

پېښور پښتونخوا

۹م ستمبر ۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول ټوك

د پېښور په يو کلي کښې يو زلمے د ګل په نامه اوسېدۀ. ګل به په کلي کښې زمينداري کوله، يوه ورځ سحر وختي ګل د چائې ډوډۍ خوړو نه پس خپله قلبه پټو ته روانه کړه. څۀ زمکه ئې اړولې وه او څۀ ورته لا پاتې وه. هغه ئې هم نن واړوله او تخم ئې پکښې واچولو. ګل ټول کار خلاص کړۀ او ستړے ستومانه کور ته روان شۀ. کور ته چې څنګه رادننه شۀ نو کور کښې ئې ګڼه ګوڼه وه. د دۀ درې خويندې وې چې درې واړه د دۀ نه په عمر کښې مشرانې وې او پلار ئې په خپل ژوند وادۀ کړې وې. نن په يو وخت ټولې دوي کره راغلې وې. ګل درې واړه خوېندو سره ستړے مۀ شې وکړل او بيا ئې په کوزه مخ لاس وينځل. د دوي مور ژوندۍ وه. ګل په مور خو څۀ چې په درې واړو خوېندو هم بلا ګران وۀ او ډېر نيازبين ئې لوے کړے وۀ. د پلار د مرګ نه شپږ مياشتې پس ګل پيدا شوے وۀ. د پلار نه پس د خوېندو هم دۀ ته سترګې وې. په دې دنيا کښې هم دا ورور ئې د سترګو تور وۀ ځکه چې ښځه کۀ ډېر مالدار سړي هم ته وادۀ شي خو چې ورور ئې په لاس وس تکړه نۀ وي نو د خاوند په کور کښې ئې قدر عزت کم وي. د پلار نه په وراثت کښې ګل ته پنځۀ جريبه زمکه پاتې شوې وه.دا زمکه به دۀ په خپله کرله او چې کله به ئې فصل پوخ شۀ نو بيا به ئې په ګجرانو خرڅولو او دغه رنګ ئې خپل ژوند تېرولو چې کله به ئې فصلونه خرڅ کړل نو څۀ روپۍ به ئې مور له د مړي ژوندي د پاره ورکړې او څۀ روپۍ به ئې خپلې مشرې خور سره کېښودې او باقي روپۍ به دۀ خپل جېب او د کور خرڅ له ځان سره کېښودې. مشرې خور نوم ئې سلطانه وۀ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمې خور نوم ئې نیازمینه وهٔ او د درېمې نوم ئې فریده وهٔ ـ یو مازیګر چې ګل خپل کور ته راغے نو خوبندې ئې بیا په شریکه کور ته راغلې وې ـ ستړې مهٔ شې نه پس ګل ټولو سره لاس ملاو کړهٔ ـ مشرې خور سلطانې ځان ته رانزدې کړهٔ او په تندې ئې ښکل کړهٔ او ورته ئې ووئیل چې ورورہ دلته مونږ سره په کټ کښې کښېنه ـ ګل ورته وئیل چې خورې زهٔ لږ مخ لاس وینځم نو بیا درسره خبرې اترې کوم ـ فریدې خور ورته کوزه ډکه کړه ، ګل مخ لاس اوینځل او سلطانې خور سره په کټ کښې کښیناستهٔ ـ نیازمینې خور ئې حلوه پخه کړې وه، ورته ئې ډېره په مینه راوړه، فریدې ورله چائې راوړه ـ ګل چې حلوه خوړه نو سلطانې ورته خبره راوچوله چې ورورہ بس دے مور مو هم ډېره کمزورې شوې ده او د پلار د مرګ نه پس ورسره ستا غم دے ستا څنګه خوښه ده چې تا له یوه ښکلې شان جینۍ وګورو او درله زر تر زره وادهٔ وکړو نو مور به مې هم ستا ښادي په خپل ژوند ووینې او مونږ به هم خوشحاله شو ځکه چې ستا په سر د وادهٔ سهره زمونږ ډېر لوے ارمان دے چې ستا په خوشحالۍ کښې یو ځاے شو او ستا اباد کور ووینو ـ سلطانې خپله خبره زیاته کړه چې کهٔ خبر وې او الله تعالی ته منظوره وې نو ستا به نوے ژوند جوړ شي، خپل کور ، خپله ښځه او خپل بال بچ به وي ـ دا خبره د ګل په زړهٔ کښې د اول نه وه خو د دهٔ سوچ وهٔ چې مخکښې به لږې ډېرې پیسې جمع کړم نو بیا به دا خبره خپلې مور او خوبندو ته وکړم خو ګل له نن موقع په لاس ورغله او سلطانې خور ته ئې ووئیل چې خورې دا خبره دې سمه ده ، بس چې ستاسو څنګه خوښه وي زما هم خوښه ده ـ په خوا کښې کټ کښې ورسره نیازمینه او فریده هم ناستې وې ـ نیازمینې سلطانې خور ته مخ راواړولو او وې وئیل چې کهٔ ستاسو خوښه وي نو زمونږ محلت کښې د حاجي ګلاب خان یوه لور ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ډېره حیاناکه پیغله ده ، هغه به ګل له وغواړو او هسې هم حاجي ګلاب خان ناجوړه دے نو خامخا به ورسره د لور غم وي ـ مور ئې ووئیل چې هو کنه بچې هغه خو دې د پلار ډېر خوږ ملګرے وۀ ، هر مازیګر به دې د پلار خواله راتلو او چې پلار به دې کله هم د شپې کورته راغلو نو د ګلاب خان خبرې به ئې کولې ـ ګلاب خان او پلار به دې مدام د یو بل تپوس کولو ـ د دواړو یو بل سره ډېره مینه وه ـ په دې کښې فریدې خور ئې ووئیل چې بیا خو خبره نوره هم اسانه شوه ، سلطانې ووئیل چې د ګلاب خان لور ګلالۍ خو زما هم ډېره خوښه ده، ډېره ښه جینۍ ده او ورور ته ئې مخ راواړلو چې وروره زمونږ دا جینۍ ډېره خوښه ده، ستا څنګه خوښه ده چې درله ئې وغواړو ـ ګل ورته ووئیل چې څنګه ستاسو خوښه وي زما هم هاغه رنګ خوښه ده ـ سلطانې خور ئې ووئیل چې د جمعې په ورځ به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو او ګلالۍ به ستا د پاره ترې وغواړو ـ په ګل باندې خپلې خوبندې ډېرې ګرانې وې او د حد نه زیاته مینه ئې ورسره کوله ځکه چې په دې دنیا کښې د دۀ د بوډۍ مور او د دې خوبندو نه بغېر نور هیڅوک نۀ وو ـ یو دوه ملګري ئې هم وو ، هغوي سره به کله کله د شپې حجرې ته لاړۀ ـ

د جمعې په ورځ درې واړه خوبندې او مور ئې د ګلالۍ لیدو او غوښتو له د ګلاب خان کره لاړې ـ د ګلاب خان ښځې ورته په روڼ تندي هرکلے اوئیل ، ډېره مېلمستیا ئې وکړه او ډېره په مینه ئې ورسره خبرې اترې وکړې ـ په خبرو خبرو کښې د ګلاب خان ښځې نه سلطانې پوښتنه وکړه چې ببو ګلاب خان کاکا څنګه دے ، څۀ ګوزاره ئې شوې ده کنه ـ هغې ورته وئیل چې په ډېرو ډاکټرانو مو وګرځولو خو څۀ ګوزاره ئې نۀ ده شوې ـ نیازمینې ترې تپوس وکړۀ چې ډاکټران څۀ وائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو هغې ورته په جواب کښې وئیل چې بچې ډاکټران وایي چې دا ئې د عمر تقاضه ده ځکه چې بوډاوالے په خپله یوه لویه بیماري ده، ډېر کمزورے شوے دے، په کور کښې دې ارام کوي ـ سلطانې خپله مقصدي خبره پېل کړه او د ګلاب خان ښځې نه ئې د ګلالۍ رشته د ګل د پاره وغوښته . د ګلاب خان ښځې په لوے زړهٔ دا خبره واورېده او دوي ته ئې په جواب کښې ووئې چې ګلالۍ خو زما دا یوه لور ده ، تاسو ښهٔ خبر یئ چې الله پاك راله د دې نه پس بل اولاد نهٔ دے راکړے زهٔ به د ګلالۍ پلار سره خبره وکړم نو بیا به تاسو له جواب درکړم ـ سلطانې ورته وئیل چې تروري ګل خو هم زمونږ یو ورور دے زمونږ ټولې خوشحالۍ هم دهٔ سره تړلې دي او بیا ګل خو ستاسو د سترګو وړاندې لوے شوے دے ـ د هغهٔ د ټول کړهٔ وړهٔ نه تاسو خبر یئ ـ د ګلالۍ مور ورته وئیل چې ګل خو زما د ځوي په شان دے خو خبر دے بچے مونږ به پرې کور مشوره وکړو ځکه چې مشوره کښې خېر وي ـ زهٔ به یو څو ورځې پس تاسو له په خپله جواب درولېږم ـ د ګل مور ورته ووئیل ښه ده خورې مونږ به اوس لاړ شو خېر دے تاسو پرې خپله مشوره وکړئ ـ رخصت ئې واخست ، خپل کور ته لاړې او د ګل خوېندې خپلو خپلو کورنو ته لاړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېم ټوك

څو ورځې پس د ګلالۍ مور دوي کره جواب راولېږۀ چې سبا سحر مونږ کره راشئ۔ د ګل مور ډېره خوشحاله شوه خو وسوسو به هم په خپل ګرفت کښې راګېره کړه چې هسې نه انکار وکړي۔ زر ئې برقعه راواخسته او سلطانې لور کره لاړه۔ سلطانې فریدې او نیازمینې کره هم جواب ولېږۀ چې سبا له ځان تیار کړي چې ګلاب خان کاکا کره لاړ شو۔ شپه تېره شوه ، ګل سحر وختي پاڅېدۀ ، نمونځ ئې وکړۀ، مور ورله ډوډۍ چائې تیاره کړي وه ، دۀ ته ئې کېښودۀ او بیا لاړه د قران پاك تلاوت ته کښېناسته۔ ګل ناست وۀ چائې ئې څښله او مور ئې قران شریف بند کړۀ او په ګل ئې چف وکړۀ۔ ګل پاڅېدۀ لور او بېلچه ئې راواخستۀ ، پټي ته روان شۀ خو مور ورله اواز ورکړۀ چې مونږ به نن بیا د ګلاب خان کره ځو ځکه چې هغوي پرون جواب کړے دے ، څو ورکره ګورو چې څۀ جواب راکوي۔ ګل مور ته وئیل سمه ده، بس الله پاك دې هغه وکړي چې زمونږ د ټولو خېر وي پکښې۔ زۀ اوس ځم په پټو چکر وهم بیا به مازیګر راشم ، نورې خبرې به بیا کوو۔ مورئې په سر لاس راښکۀ وې ځه بچے خدا ے دې مل شه۔

لږ وخت پس سلطانه راغله ، دغه رنګ فریده او نیازمینه هم لږ ساعت پس راغلې برقعې ئې کېښوې او خپلو کښې په مجلس شوې۔ نیازمینه زر راپاڅیده او وې وئیل چې زۀ به درله یوه پیالۍ چائې پخه کړم ، چائې به وڅښو نو بیا به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو۔ مور ورته وئیل ښه ده بچې خو وګوره چې ګوره شته کنه ما وختي خیال ونۀ کړۀ کۀ نۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو پاس په چتۍ باندې په ډېبې کښې چيني پراته دې هغه راواخله.
نيازمينې ورته ووئيل ښه ده مورې ته بې غمه شه. څه ساعت پس چائې
تياره شوه ، ټولو چائې وڅښله او سمدستي راپاڅيدې په روانه روانه
کښې د ګل مور ووئيل لږ صبر وکړئ چې لږې پيسې د ځان سره راواخلم
هسې نه چې بيا رامنډې وهم. سلطانې ورته ووئيل مورې ته راځه ما
ځان سره پيسې راخستې دي. مور ئې ور د بهر نه ځان پسې راښکۀ او
ګاونډۍ شمعې ته ئې جواب پرېښودۀ چې کۀ ګل راغلو نو ورته ووايه
چې مور دې وئيل چې چرته لاړ نۀ شې مونږ راځو او دوي د ګلاب خان
کره لاړې د ګلالۍ مور په نمانځۀ ولاړه وه. دوي په کټونو کښې
کښيناستې. نور څوك کور کښې نۀ وو او ګلاب خان خو له ډېره وخته
په کوټه کښې پروت وۀ. د ګلالۍ مور چې څنګه سلام وجارباسلو نو زر
زر د دوي سترې مۀ شي له راپاڅېده او ټولو ته ئې په خېر راغلې وئيل
او خوا کښې ورسره کښيناسته. خپلو کښې ئې خبرې اترې شروع کړې.
د ګل مور ترې نه پوښتنه وکړه چې د ګلالۍ پلار څنګه دے ، هغې
ورته وئيل چې خورې هم هغه رنګ دے ورځ تر ورځ ئې صحت
کمزورے کيږي. فريدې پکښې ووئيل چې تروري ګلالۍ چرته ده ،
هغې ورته ووئيل چې هغه خپلوانو کره تلې ده ، د ماشوم سنت دے ما
ورته وئيل چې ځا پام به دې غلط شي لاړه شه. په دې خبرو کښې
سلطانې مقصدي خبره راواچوله چې تروري د ګل او د ګلالۍ د رشتې
خبره مو څنګه کړه؟ ښځې ورته جواب ورکړو چې مونږ ته د ګل او
ګلالۍ رشته منظوره ده ، الله پاك دې دا رشته بختوره کړي او ټولو له
ئې مبارکي ورکړه. د ګل مور او خوېندې هم ډېرې خوشحاله شوې ، په
مخونو ئې د خوشحالۍ رنګونه وځلېدل. د ګلالۍ مور پاڅيده په منډه
منډه ئې ورله شربت جوړ کړو اول ئې ورله لږه شان چيني په پيالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کبنبې راوړه چې خلهٔ خوږه کړي او بیا ئې ورله شربت ورکړهٔ ـ سلطانې خبره وکړه چې ستاسو کله خوښه ده چې کویږدن وکړو؟ د ګلالۍ مور ورته ووئیل چې کله مو خوښه وي زهٔ پرې رضا یم ـ فریدې ووئیل چې تاسو هم ځان تیار کړئ او مونږ به هم د ګل ورور سره مشوره وکړو۔ د ګلالۍ مور ورته ووئیل چې زهٔ درته یوه خبره کوم چې کویږدن به ساده طریقه باندې وکړو ، ډېر رواجونه به پکښې نهٔ کوو ځکه چې د ګلالۍ پلار هم ناجوړه دے او هسې هم زمونږ او ستاسو غریبي ده کهٔ تاسو خفه کېږئ نه نو ټول کار به په ساده طریقه خلاص کړو په تاسو به هم بوج نهٔ وي او په مونږه باندې به هم ـ د ګل مور ورته ووئیل چې خورې ښهٔ چې کوو نو په صلاح مصلحت به ئې کوو او دا رنګ دوي خپل کور ته راروانې شوې ـ د راتلو سره سلطانې یو ماشوم له پنځوس روپۍ ورکړې چې ورشه د کاکي جان ماما نه سوجي راوړه او لس روپۍ ئې ورله بیلې ورکړې چې په دې باندې میوه او پلې ګډوډ راوړي ـ ماشوم سمدستي سوجي راوړه ، فریده ورته کېښناسته اول ئې صفا کړه، بیا ئې باندې کړه ـ نیازمینې فریدې ته ووئیل چې خورې پام کوه چې حلوه درنه ونهٔ سوزي ښه خوندوره ئې پخه کړه د ورور مو کویږدن خوشحالي ده چې په کبنبې د ښهٔ کمے رانهٔ شي باقي به الله پاك خیر وکړي ـ چې حلوه پخه شوه نو اول ئې خپلې مور له راوړه او ورته ئې وئیل چې مورې! اول تهٔ خلهٔ خوږه کړه ـ سلطانې خور ئې په پتنوس کبنبې حلوه واچوله او ورته ئې ووئیل چې دا په کورونو وویشه ـ اوس وخت دے چې نهٔ تېرېږي چې څنګه به مو نیازبین ورور راځي چې مبارکي ورله ورکړو۔ نن د ګل په خویندو سم اختر وهٔ ـ په دې کبنبې د مازیګر اذانونه وشول ، سلطانه او نیازمینه په نمانځهٔ اودربدې ـ په دې کبنبې ګل کور ته راننوتو فریده زر د کټ نه راپاڅیده او ډېره په خوشحالۍ ګل ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورنزدې شوه او په مبارکو شوه، مور ئې هم د کوټې نه راوته او ګل ئې په تندي ښکل کړو او ځان ته ئې راجُخت کړه. سلطانې او نیازمینې هم نمونځونه خلاص کړل او د مصلې نه ئې ګل ته اواز ورکړو چې ګله مبارك دې شه ستا او د ګلالۍ رشته وشوه. ګل راغلو او مور سره په کټ کېښناستۀ او مور ته ئې ووئیل چې مورې ستا هم مبارك شه. فریدې ورله زر حلوه راوړه او په خلۀ کښې ئې ورکړه. نیازمینې ورله چائې راوړې ګل هم ډېر خوشحاله وۀ ځکه چې د نوي ژوند ملګرې ئې پیدا شوه او په یوه نوي لاره ئې د ژوند تېرولو پېل وکړو. په دې خبرو اترو کښې د کوېژدن خبره هم پخه شوه او نېټه ئې راروانې جمعې له کېښوده. ګل لا د مازیګر نمونځ نۀ وۀ کړے. د کټ نه پاڅیدۀ او دوي ته ئې ووئیل چې زۀ ځم نمونځ مې نۀ دے کړے ، نمونځ کوم نو د کلي د سر نه به خوارۀ هم راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربم ټوک

په سبا سحر وختي ګل چي ناشته وکړه نو فضل رحمان ګوجر پسې ورغلو هغهٔ سره ئې د فصل پېسې پاتې وې، پنځلس زره روپۍ مخکښې وې او پنځهٔ زره روپۍ ورسره د دې فصل وې هغه ئې ترې نه وغوښتې، هغهٔ ورته لس ورځې نېټه ورکړه. څو ورځې پس د ګل خوېندو ځان له نوې نوې جامې وګنډلې او مور له ئې هم سره د پېزاره جامې راوړې. د جمعې په ورځ د ګل او ګلالۍ کوېژدن وشوه. د کوېژدنې د خوشحالۍ نه چې دواړه کورونه وزګار شو نو دواړو طرفونو د وادهٔ سامانونه برابرول شروع کړل او ورو ورو ئې ځان وادهٔ ته تيارولو. څلور مياشتې پس د وادهٔ د نېټې خبرې هم شروع شوې. د ګل کورنۍ د وادهٔ ټول سامان برابر کړے وهٔ. د وادهٔ نېټه هم د دې مياشتې په اخرې جمعه کېښودې شوه او دعا د خېر وشوه. ګل يوه ورځ خپل ملګرے د ځان سره بازار ته بوتلو او د زرګر د دکان نه ئې د کاليو نمونې راوړې. خپلو خوېندو ته ئې وښودلې چې يو سېټ پکښې د ګلالۍ د پاره خوښ کړي. هم د دغه نمونې مطابق ئې زرګر له د درې تولو د کالي جوړولو ارډر ورکړهٔ. د ګلالۍ مور هم د خپل وس مطابق ځان تيار کړے وهٔ او دغسې په هله ګوله کښې ټول وادهٔ راغونډ شهٔ.

د ګل او ګلالۍ د نوي ژوند اغاز ډېر په ښهٔ طريقه وشهٔ. د ګل په ژوند کښې ډېر اړخونه داسې وو چې د هغې په وجه به هغه په خپل کلي کښې خو څهٔ کړې د خواوشا کليو کښې به هم خلقو پېژندهٔ او ډېره مينه به ئې ورسره کوله. اصل وجه دا وه چې ګل يو ډېر تکړه قام پرست انسان وهٔ. ټول عمر ئې د خپل قام د ښهٔ ژوند د پاره وقف کړے وهٔ. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلي هر مشر نه واخله تر ماشومانو پورې به ئې ټولو سره مینه کوله، هر سړے به د ګل د ښهٔ اخلاقو نه متاثره وهٔ خو ګلالۍ هم یوه پښتنه ښځه وه ، ټوله ورځ به ئې د خاوند او د هغهٔ مور خدمتونه کول او چې کله به د ګل خوښدې راغلې نو ډېر په درناوي به ئې ورله مېلمستیا کوله ـ د خپلو خوښدو نه به ئې ورته کم نهٔ کاتهٔ ـ د ګلالۍ راتلو سره د ګل په کور کښې یو ښکلې شان رڼا پیدا شوه ـ ګل ته هم ډېره ښه ملګرې ملاو شوه ـ ګل ورسره ډېره مینه کوله ـ ګل ته د ګلالۍ په شکل کښې د الله پاك د طرف نه یو نعمت ملاو شوے وهٔ ـ د ګل په ژوند کښې به چې هر څومره سترې راغلې خو چې خپل کور ته به رادننه شهٔ نو ټوله ستوماني به ئې د ګلالۍ په یوه مسکا ختمه شوه او دمه به شهٔ.

ګل به کله کله سحر وختي په فصل باندې چکر وهلو ، په دې غرض چې چا به وراني خو پکښې نهٔ وي کړے ـ یوه ورځ د پټي نه په واپسۍ ورته داود خان چې په پوله ناست وهٔ اواز ئې وکړهٔ او اشاره ئې ورته وکړه چې دیخوا راشه په راتلو ورته هغهٔ وئیل چې حکومت په قام پرستو پسې راخستې ده وایي چې دوې په ملك کښې انتشار جوړوي او د نورو ملکونو سره رابطې ساتي او د دغه ملکونو په مرسته او ډاډ دلته اړے ګړے پیدا کوي ـ ګل ورته وئیل دلته خو چې څومره قام پرست دي هغوي خو صرف د خپل قام د پاره هلې ځلې کوي نو داود خانه دا راته ووایه چې تهٔ څنګه خبر شوې؟ داود خان ورته ووئیل ماته یو ملګري حال وئیلے دے۔ هغهٔ دا هم وئیل چې ځاے په ځاے د سي ایي ډي کسان ګرځي او د قام پرستو لستونه جوړوي او بیا ئې په نمبر نمبر ګرفتاروي ـ ګل ورته ووئیل چې تر کومه پورې به حکومت قام پرست تنګوي او حکومت خو ئې له پخوا راهسې په څهٔ نا څهٔ طریقه په جېلونو کښې ننباسي او عجیبه عجیبه سزاګانې ورکوي ـ د هر یو قام

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرست ژوند هم دغه رنګ کشالو سره مخ وي او چې تر څو مونږ خپل
مرام ته نهٔ یو رسیدلي نو دا رنګ قیصې خو به راسره کیږي او کیږي
دې ، یوه ورځ خو به د دې مصیبت نه خلاص شو - حکومت به کوم کوم
قام پرست په عذابوي - کوم کوم به وژني او کهٔ وژني ئې نو نور به پیدا
کیږي - داسې وخت به راشي چې زمونږ زور ته به د حکومت تخته ټینګه
نهٔ شي او مونږ به خپل مرام ته ورسو - د خپل حق د حاصلولو د پاره مونږ
سره کهٔ څوك هم مرسته کوي مونږ هغوي ته په درنه سترګه ګورو -

ګل خو د خپل زړهٔ براس داود خان ته وښکلو خو دا ورته پته نهٔ
وه چې داود خان هم د سي ایي ډي د پاره مخبري کوي او هره میاشت د
هغوي نه خپله تنخوا اخلي - ګل او داود خان څهٔ وخته پورې خپلو کښې
مجلس وکړو او بیا ګل ترې نه خپل کور ته روان شهٔ خو د ګل په ذهن
کښې عجیبه عجیبه سوچونه تلل او راتلل -

یو ماښام ګل په کور کښې د ګلالۍ او خپلې بوډۍ مور سره
ناست وهٔ ، ډوډۍ ئې خوړله نو په خبرو خبرو کښې ګل وئیل چې زمونږ
د کور ابادي هم ډېره کمزورې شوې ده - د دېوالونو بنیادونه هم ټول زیم
دي او چتونو کښې هم برګې ماتې شوې دي یا وښو خوړلي دي نو ښهٔ
به دا وي چې دې بل اړخ نه نوي ابادي وکړو - مور ئې ورته ووئیل خبره
دې بده نهٔ ده خو په نوي ابادۍ ډېرې پیسې لګي زهٔ خو وایم چې
دېوالونه به په ختهٔ کښې ووهو او بیا بیا به ئې په سیمټو پلستر کړو -
دغه رنګ به کور هم نوے شي او پیسې به پرې هم کمې خرچ شي - ګل
چې ډوډۍ وخوړه نو ګلالۍ ته ئې ووئیل قهوه پخه کړه - ګلالۍ ورته
وئیل چې توره چائې تیاره ده خو دهٔ وئیل چې توره نهٔ څښم او د کله نه
چې ئې د بادامي توره چائې پخول لیدلي وو نو له هغې ورځې راهسې
خو ئې ترې نه بالکل توبه ایستې وه - بادامي به په ښار کښې د چایو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړوکے شان هوټل چلوۀ ـ په ښار کښې به ئې چې کومې بې کاره او رنګ شوې چائې مونډله نو هغه به ئې استعمالوله ـ ګل چې نن د کور نه وتۀ نو په لاره کښې ورته یو څو کسان په ځاو کښې ناست وو یو دم ئې پرې حمله وکړه او په زور ئې ډاټسن ته واچولو ـ ګل خپل پوره کوشش وکړو چې مزاحمت وکړي خو وس ئې پرې بر نۀ شۀ ـ د ګل په ګرفتارئ کښې د داود خان پوره لاس وۀ ، د کلي ډېرو خلقو دا منظر ولیدۀ خو دومره جرات پکښې نۀ وۀ چې د دوي مخې له ورغلي وې ځکه چې ډاټسن سره د پولیس ګاډے هم ولاړ وۀ ـ یو کس زر د ګل مور له خبر راوړۀ ـ په مور او ښځه ئې سم قیامت راکوز شۀ او په چغو ئې وژړل ـ د کلي یو څو مشران راغونډ شول چې یو پکښې شجاع خان ملك هم وۀ ، تاڼې ته لاړل چې د ګل په حال ځان خبر کړي خو په تاڼه کښې ګل نۀ وۀ ، نۀ ئې څۀ معلومات وو ـ شجاع خان SHO ته ووئیل چې رشتیا رشتیا ووایه زمونږ سړے دې څۀ کړو نو SHO ورته وئیل چې زۀ هډو خبر نۀ یم خو ملك صیب ورته ډېرې سختې خبرې وکړې ورته ئې وئیل چې ستا په علاقه کښې واردات کیږي او تۀ بې غمه ناست ئې ـ تۀ به د عوامو د مال او ځان څۀ حفاظت وکړې ـ د کلي نورو مشرانو ملك صیب ته وئیل راځه چې څۀ بله لاره ګودره ولټوو ـ دغسې د کلي مشرانو تر خپله وسه کوششونه وکړل خو د ګل هډو څۀ اته پته ونۀ لګېده ـ

د ګل په کور کښې مړے نۀ وۀ او ژړا وه ، غم ، وۀ ، غوغا وه ، په خوبندو عاجزانو ئې چې څۀ تېرېدل د بیانولو نۀ دي ـ په زړونو غلبېل غلبېل وې ـ ټولې سم ژوندي لاشونه وو ـ د ګلالۍ خو هډو حال د وئیلو نۀ دے چې څۀ پرې تېرېدل ـ یو ساعت ئې هم ارام نۀ راتۀ ـ خوبونه ئې حرام شوي وو ـ د سترګو نه به ئې اوښکو دارې وهلې ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګل د معلوماتو د پاره د محلت خلقو او په خاصه توګه ملك شجاع خان ډېرې منډې ترړې ووهلې خو د دې باوجود هم د ګل څۀ پته ونۀ لګېده د ګرفتارۍ پوره ۲۹ ورځې تېرې شوې. یو ورځ ملك صېب د یو رشته دار په تعلق د ګل څۀ لږ ډېر معلومات تر لاسه کړل او پته ئې ولګوله چې ګل په ډېره اسماعیل خان جېل کښې بندي دے ؛ تشه په دې خبره اورېدو سره په ګلالۍ او د ګل په مور کښې ساه راغله او د خوېندو ئې هم لاړې تېرې شوې. د ملك صېب په ډاډ او مرسته هغوي ګل سره د ملاقات ترتیب جوړ کړۀ چې د اتوار په ورځ به ډېره اسماعیل خان جېل ته ځي. د اتوار په ورځ سرکاري ناغه وی خو د ملك صیب په مهربانۍ دغه کار څۀ قدرې اسان شۀ.

د اتوار په ورځ سحر وختي ټول کور روان شۀ. ملك صیب د ورانډې نه د خپل یو دوست چې هم په دغه خفیه اداره کښې ملازم وۀ په ذریعه انتظام برابر کړے وۀ خو په جېل کښې د ملاقات د پاره انتظار دومره ډېر شۀ چې په دوي به یوه یوه لمحه د قیامت په شان تېرېده . د پولیس یو سپاهي راغلو او دوي ئې په یو کوټه کښې کښېنول او دا هدایات ئې هم ورکړل چې د ملاقات وخت به صرف ۱۰ منټه وي. په دې کښې ګل په ببړو کښې ترلے دوې له راوستو ، په لیدو ئې د مور د زړۀ نه یوه لوخړه پورته شوه او د ګلالۍ حال خو ببخي د مړي په رنګ وه. د ګل حالت هم ډېر خراب وۀ. ګل ملك صېب ته وئیل چې تا زما کورنۍ سره په دې سخت وخت کښې څومره نیکي وکړه نو دا احسان به دې زۀ ټول عمر کښې هم هېر نۀ کړم او مور ته ئې وئیل چې خفه کېږه مه خدا ے پاك به خبر کړي او د دې ظالمانو نه به مې خدا ے زر خلاص کړي. دا خو اللّٰه ته پته ده چې زۀ بې ګناه یم او دوي هسې بندي کړے یم خو زۀ یو پښتون یم او د خپل قام د پاره د دې نه زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکلیف برداشت کولو ته تیار یم ، زړهٔ مې په دې ډاډه دے چې د قیامت په ورځ به خپل خدا ے او خپل قام ته ملامته نهٔ یم ـ په خبرو خبرو کښې ګل ګلالۍ ته مخ راواړولو ورته ئې وئیل هېڅ فکر مهٔ کوه بس زما د مور خیال ساته او ښهٔ خدمت ئې کوه ـ په ما به هېڅ چل هم نهٔ کیږي او کهٔ په ما څهٔ وشو هم نو تاسو به زما په مرګ نهٔ ژاړئ او د ژړا په ځا ے به خوشحالي کوئ چې زما ژوند د خپل قام د پاره قربان شو او دا به زما او ستاسو خوش قسمتي وي نو پکار به دا وي چې تاسو په دې خبره فخر وکړئ ـ کانستېبل د ګل د بوتلو د پاره راغلو ـ مور ئې ګل خپلې سینې ته راجُخت کړو او په تندي ئې ښکل کړهٔ، ګلالۍ به د حیا نه ډکې سترګې کله لاندې کړي او کله به ئې خپل د ژوند ملګري ته په خاموش نظر کتل ـ سپاهي ګل واپس بوتلو او دوې هم پستنه شول ـ دوي د ملك صیب ډېره مننه وکړه او ملك د پولیس والا هم ډېره شکریه ادا کړه او ورته ئې خپل کلي ته د راتلو دعوت ورکړو او دوي پېښور ته رارروان شول ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوک

څو ورځې پس بیا ملك هغه افسر ته فون وکړ چې ما له مشوره راکړه چې ګل به د قېد نه څنګه راخلاصوو. هغه ورته ووئیل چې دوه درې میاشتې صبر وکړه خدا ے به خبر کړي زه به درله څه نه څه چل وکړم. ملك صېب ورته ووئیل که مونږ FIR درج کړو نو بیا به کار اسان نه شي ؟ افسر ورته ووئیل چې پام کوه مونږه له به هم کار وګورې او ګل ته به هم مشکلات پیښ کړې ، ما خو درته یو ځل ووئیل کنه، لږ صبر وکړه زه به درته طریقه راجوړه کړم. ملك صېب ورته ووئیل چې څنګه ستا خوښه وي هم هغه رنګ به سمه وي.

څو ورځې پس حاجي ګلاب خان هم وفات شه، ډېر عمر ئې په کټ کښې تېر کړ او اخر په هغه لاره لاړ چې زمونږ د ټولو پرې ایمان دے. ګلالۍ غریبه یو اړخ ته د خاوند بندي کېدو لېونۍ کړې وه او بل اړخ ته پرې د پلار د مرګ دروند بار راپرېوته چې هغه ئې ډېره ناتوانه کړه. اوس هغې ته ځان ډېر یوائې ښکارېده خو څه ئې کړې وې ، په لوے امتحان کښې راګېره وه. دغه کېفیت د ګلالۍ د مور هم وه. څه خو هغه د خاوند د مرګ نه پس په دې کور کښې یوائې اوسېده او هره ورځ به د خاوند تربورانو په نوي نوي ډول تنګوله ، که د دغه تربرانو به پرې نور وس نه رسېده نو د شپې به ئې ورته ناوخته ور وهلو ، کاڼي به ئې ورکره ویشتل. بوډۍ اخر په دې مجبوره شوه چې کور خرڅ کړي او هم دغسې وشول ، لاړه او لور کره دېره شوه. د کور د خرڅ په پېسو کښې چې پرې څه قرضونه وربانديې وو هغه ئې پکښې اول خلاص کړل او نورې پېسې ئې ګلالۍ له ورکړې. اوس هغه د زوم کره اوسېده. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګل مور د ګلالۍ مور ته ووئیل چي ښهٔ دي وکړل چي دلته راغلي دا هم ستا خپل کور دے چي دلته د هيڅ خبرې غم ونهٔ کړې.

د ګل درې وارړه خوېندو هم د خپل نیازبین ورور له غمه په بده ورځ وې. ګل خو هغوي د پاره ورور هم وهٔ او پلار هم ځکه خو به چي دوي ورور ولیدهٔ نو د پلار مینه به ئې پرې هم ماتوله. د سلطانې خاوند به د ټاټکي مزدوري کوله او غریب به اکثر رنځور وهٔ. دومره مزدوري به ئې کوله چي ایله وخت به ئې پرې تېربدهٔ. د دارو درملو وس ئې هم نهٔ کېدهٔ خو ګل به ورسره همېشه لاس امداد کولو. اوس چي هغه کوم ټېکدار له د کار د پاره ورځي نو چي رنځور غاړي ته وګوري نو د کار انکار ورته وکړي. یو ګل سره څومره خپل خپلوان په تکلیف کښې مبتلا شو د دې نه یو خدائے خبر وهٔ.

د ګل دوېمه خور نیازمینه وه. د هغې خاوند به په ژرنده کښې مزدورې کوله. د دوي یو زوے او دوه لوڼه وې. ډېر په کړاو ئې ژوند تېربدهٔ. د کرائې په کور کښې اوسېدل.

د ګل بله خور فریده هم په بخت ډېره مړنۍ نهٔ وه خاوند ئې نشه ئي او جوار ګر سړے وهٔ. د دې عاجزې حال خو د دغه دوه نورو خوېندو نه زیات بدتر وهٔ او ډېره د ترس قابله وه. د کور لوښي لرګي ترې خاوند خرخ کړي وو او چي څهٔ به ئې لاس له ورتلل نو هیله به ئې پرې نهٔ کوله. ګل به ورته کله کله ستغې سپورې وکړې نو ګوزاره به ئې وکړه خو اوس چي هغه د مخې نه ډډې ته شوې وهٔ نو د فریدې بس د خدائے اسره وه او حال ئې ډېر قابل رحم وهٔ.

د خدائے د طرف نه امتحانات وو کهٔ ګل د سي ائی ډي په ګرفت کښې نهٔ وې راغلے نو د دې خوارانو ورځ به دومره هم نهٔ وه بده خو سختې پسې راحته وي کله خو به پرې خدائے پاك مهربانه شي ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ډېر مهربانه بادشاه دے ـ د هغهٔ د ګرفتارۍ دوه نیمې میاشتې پوره شوې ـ په ګلالۍ باندې شپې ورځې ډېرې بدې تېرېدې ـ یوه یوه لمحه به پرې د کال هومره اوږده تېرېده ـ ښتنه ښځه وه په ډېر لوے همت ئې د هجران غم په زړهٔ تېروهٔ ـ کهٔ زړهٔ به ئې ډک شو نو پټ پټ به ئې وژړل خو خپل غم ئې د بل چا په وړاندې نهٔ ښکاره کوهٔ ـ د ګل مور خو د هغهٔ د ګرفتارۍ نه پس د مصلې ځنګ نیولے وهٔ ـ د قران شریف ختمونه او نفلي روژې ئې شروع کړې وې ـ شپه به پرې ورځ وه او ورځ به پرې شپه ـ د ژوند په چل نهٔ پوهېده چې څهٔ وکړي ـ

یوه ورځ د ګل ملګرے ضیا د سحر د نمونځ نه پس پټو ته تلو چې مال له ګیا راوړې چې د نهر غاړې له ورسېدهٔ نو څهٔ ګوري چې یو سړے پړ مخ بې هوشه پروت دے او ډېره په بده ورځ دے په وجود کښې ئې ورغ ځاے نښته اندام اندام ئې زخم زخم دے ـ په غاړه پورې جامې ئې ډېرې خیرنې دي ـ ضیا د دهٔ خواله ډېر په هیبت راغلو او دے ئې په مزکه سم راواړولو چې په غور ئې وکتل نو هغه ګل وهٔ ـ په دو دو کلي ته واپس راغلو ، خلق ئې خبر کړل او د هغهٔ د راوړو د پاره ئې کټ هم د ځان سره واخستهٔ ـ سحر وختي وهٔ ، ډاکټر پسې ئې څوک ولېږل ـ ډاکټر چې راغلو نو اول ئې د ګل جائزه واخسته او بیا ئې ورله نبض وکتهٔ ـ په تلوار ئې وئیل چې دې هسپتال ته ورسوئ ـ ډاکټر صیب ولاړو کسانو ته وئیل چې سړے روغ دے خو ډېر زیات تشدد پرې شوے دے ، انشاء الله چې ښهٔ به شي ـ ګل چې څهٔ لږ په هوش کښې راغلو نو څوک په منډه لاړهٔ او مور ته ئې ورله خبر ورکړهٔ ـ مور او ښځې چې د ګل حالت ته وکتل نو په سر مخ ئې راکېښودل ، بې واره بې واره ئې چغې کړې د چم ګاونډ خلق هم راچلېدل ـ د کور نه بهر د سړو ګڼه ګوڼه جوړه شوه ـ ګلالۍ د ګل د کټ خواله راغله ، ورو غوندې د هغهٔ تر څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېناسته او د هغهٔ لاسونه ئې په خپلو لاسونو کښې ونيول. د لوپټې په پلو ئې اوښکې اوچې کړې. د ګلالۍ مور ورله تسلي ورکړه ورته ئې وئيل چې شکر وباسئ چې تر کوره راورسېدهٔ. خدائے به ئې جوړ کړي تاسو وار مهٔ خطا کوئ. د ګل خوېندې هم په يوه چغه په کور رادننه شوې. مشرانو ښځو کومې چې په حوصله وې هغوي ختمونه وظيفې او دعاګانې شروع کړې څوک په نفلونو اودرېدې او څوک د ګل د کټ نه چاپېره ولاړې وې. ګل له مور تاودهٔ پئ ورکړل او ګلالۍ ورله زخمونه ټکور کړل. د هغهٔ سينه لږه ګرمه شوه ، سترګې ئې راپورته کړې ، ګېر چاپېره ئې وکتل ، ځان سره لږ غوندې مسکے شهٔ او بيا ئې ورو غوندې سترګې پټې کړې.

په سبا له ګل لږ ساصورت شوے وهٔ. خوېندو ورله اوبهٔ تاودې کړې ، مخ لاس ئې ورله ووينځل په سر کښې ئې هم ورله لوند لاس وهٔ. ګل دوه ورځې کور کښې ارام وکړهٔ او څهٔ قدرې ګوزاره ئې وشوه. په دې دوه ورځو کښې د کلي خلق او خپلو خپلوان په هېره د دهٔ تپوس له دوې کره راوچلېدل. ګل په دې دوو ورځو کښې دومره شهٔ چې د کټ نه راپاڅېدهٔ او د ګرځېدو جوګه شهٔ. ضيا ورله نائی راوستهٔ ، حجامت ئې وکړهٔ او د سر وينښتهٔ ئې ورله هم سم کړل. د هغهٔ په رنګ او جوړه کښې هم تغير راغلو. نن هاغه ورځ هم راغله چې ګل حجرې ته د راوتو قابل شهٔ. مور ئې زر د ياسين شريف ختم وکړهٔ او د اوړو او دګوړې حلوه ئې په محلت کښې ووېشله. د خدائے پاك شکرونه ئې وويستل چې ګل يو ځل بيا په خپلو پښو د ګرځېدو جوګه شهٔ. ګلالۍ د ډېرې خوشحالۍ خپلې اوښکې ضبط نهٔ کړې شوې او په ښو ئې د خپل ژوند ملګرې ته ځېر ځېر وکتل. په حجره کښې ملګرو ګل سره ډېرې په راستۍ د همدردۍ او غمرازۍ خبرې وکړې. خان محمد حاجي صيب د ملك صيب نه چيلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخستهٔ او تماکو ئې د واسکټ جېب نه راوښتل ، چيلم ئې تازه کړهٔ او د کش راښکلو سره ئې خپله خبره هم پېل کړه وئيل ئې بچے شکر دے چې په خېر خيريت خپل کور ته راغلے. اکثر به خلقو د ګل نه پښتنه کوله چې بچے تهٔ ئې په څهٔ جرم کښې ګېر کړے وے ؟ هغهٔ به هر چا ته دغه حال نهٔ وئيل چې د دهٔ جرم کوم يو دے او دے څهٔ غواړي چې د وخت د حکومت د سترګو ازغے دے البته بعضې وخت به څوك پوهه او سنجيده کس ته دهٔ د خپل زړهٔ حال تېر کړهٔ - دهٔ يو ورځ چا ته وئيل چې ماسره پوره ديار لس کسان نور هم وو - زمونږ ګناه دا وه چې مونږه د خپل قام د پاره هلې ځلې کوو او د خپلو وسائلو تر لاسه کولو د پاره مبارزه کوو مطلب دا چې مونږ له الله پاك کوم نعمتونه راکړي دي نو په هغې باندې خپل حق تسليمول غواړو لکه د مثال په توګه اباسين زمونږ دے او اوبهٔ ئې مونږ نهٔ شو استعمالولې بلکې ټول پنجاب پرې خړوبيږي - زمونږ وطن اوچ کړس پروت دے او کهٔ څهٔ نه څهٔ اوبهٔ په استعمال کښې دي نو دا د هغوي د ضرورت نه سپوا دي يا بيا جهان ته ښائی چې مونږ زياتے نهٔ کوو - د اوبو نه چې د بجلۍ په نوم کومه توانائي جوړيږي د هغې صورت حال څهٔ دے د هغې نه خو ټول جهان خبر دے او په دغه بجلۍ کښې چې مونږ ئې پېدا کوو په استعمال کښې ئې مونږ څومره بااختياره يو - عجيبه خبره دا ده چې دغه بريښنا چې په ډېر کم قيمت سره دلته پېدا کيږي يا خو دلته د سره شته نه او کهٔ څهٔ لږه ډېره شته هم نو د هغې قيمت ډېر او ګران دے - ګل به کله کله دغه مجلس کوهٔ او د حجرې خلق به ورته غلي ناست وو - دهٔ به وئيل زما او زما د ملګرو جرم صرف دغه دے يعنې ساده مطلب ئې دا دے چې زما په جېب کښې د لسو روپو کوم نوټ دے نو دے خو زما ولې د خرڅ حق ئې زهٔ نهٔ لرم او کهٔ زهٔ په دې خبره احتجاج کوم نو بيا کافر هم يم ، غدار هم ، ګناهګار هم او سزا وار هم - دهٔ وئيل چې کهٔ مونږ په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معدنیاتو او اوبو اختیار ولرو نو لرې نه ده چې مونږ خوراکي مواد نورو ګاونډي هیوادونو ته ورکوو ـ په دې وطن کښې مونږ سره ډیر ظلم روان دے ، دلته ډیر د جبر نظام دے او کله هم چې مونږ د دغه نظام د جبر او ظلم خلاف اواز اوچتوو نو خلق به راځي مونږ به ګرفتاروي، وهي به مو ، تشدد به راباندې کوي او زوري به مو خو دا خبره هم ډیره واضحه ده چې مونږ او زمونږ مشرانو هر کله ډیرې قربانۍ ورکړي او ورکوي ئې مونږ ویریدونکي نهٔ یو چې په دې دهمکو دړکو به مونږ خلق د خپل مرام نه لرې باسې ـ ګل په یوه بله موقع وئیل چې زمونږ د غرونو او ځنګلونو بې حسابه دولت هم زمونږ د قدرت نه بهر دے او مونږ ئې د خپل قام په خدمت کښې نهٔ شو راوستے ـ زمونږ ماشومان د بستې په ځاے د پالش بکسه په غاړه ګرځوي او په هوټلونو او مستري خانو کښې په جبرې خدمت مجبور دي چې هلته ئې هره نمونه استحصال کیږي ـ ګل سکندر ماما ته ووئیل چې تاسو چې دا کوم تمباکو په چیلم کښې استمالوئ دا هم زمونږ د خپل وطن پیداوار دے خو دلته معامله داسې ده چې په ټول ملك باندې یو استعمارې قوت پنجې خښې کړي دي او داسې ناورین ئې جوړ کړے دے چې اسرائیل به ئې په فلسطینیانو هم نهٔ کوي ـ ګل به اکثر دا خبره ډیره په افسوس کوله چې زمونږ بچې په خپله مورنۍ ژبه کښې تعلیم هم نهٔ شي حاصلولې ـ پښتو کښې یو بل سره خبرې خو کوو ولې نهٔ ئې لوستے شو نهٔ ئې لیکلے شو او هغه د خوشحال بابا خبره چې :

په یوه ژبه وئیل سره پښتو کړو
ولې هیڅ نهٔ شو له یو بل خبردار

په دې لړ کښې د ټول جهان د زده کړې او تحصیل علم قیصه نوره ده ـ دلته خو خلق زمونږ د وطن خپل نوم هم نهٔ مني او نهٔ ئې راکوي ـ د ظلم انتها خو دا ده چې وطن زمونږ دے او نوم ورته د نورو په خوښه اخلو ـ ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د ډېر جوش نه په سر دواړه لاسونه راښکل او په ډېر پُرامید انداز کښې به ئې وئيل چې هغه ورځ لرې نهٔ ده چې د تیارو سینه وشلیږي او دلته رڼا راشي خو دا کار به لوے همت او یو لوے بغاوت غواړي.

ګل به د خپلې ګرفتارۍ په حقله ډېرې کمې خبرې کولې او کهٔ چا به ترې پښتنه وکړه نو په ځاے د دې چې خپل فریاد وکړي د وطن خبرې به ئې شروع کړې. یو ځل ئې خپلو خاص ملګریو ته وئیل چې کله زهٔ نامعلومه خلقو ګرفتار کړم نو ما ته دا پته هغه وخت ولګېده چې زما په سر مخبري چا کړې ده خو په هر قام کښې د میر صادق او میر جعفر رنګې خلق وي. دهٔ زیاته کړه چې زهٔ ئې کله بوتلم نو په یوه وړه شان کوټه کښې ئې بند کړم. دوه ورځې ئې راله هېڅ نهٔ راکول. بیا ئې یو حوالات ته راوستم. دلته د لوږې نه ډېر په عذاب شوم او تندې هم په مخه اخستے وم. په وجود کښې مې یو پوټے زور هم نهٔ وهٔ. د حوالات دروازه چې راپسې ځنګه بنده شوه او ما ګېر چاپېر وکتل نو لس دولس ځایه په چت پورې د مچو ګبینونه نښتي وو. یو وخت پوهه نهٔ وم چې څهٔ وخت به وهٔ خو بې اختیاره مې د خلې نه ووتل چې د خداے ظالمانو لږې اوبهٔ خو راکړئ. اول خو ئې راله جواب نهٔ راکوهٔ خو چې ډېر مې تنګ کړل نو سنتري لاړو او تانه دار ته ئې اوئیل او واپس هم دغسې راغلو. لږ ساعت پس تانه دار په جام کښې څهٔ راروان کړي وو زما زړهٔ ډېر ښهٔ شهٔ خو چې ما له ئې جنګله کښې راکړهٔ او ورته مې وکتل نو داسې بدبوي ترې راغله چې زر مې ښکته ګوزار کړهٔ. د اوبو په ځاے ئې راله متیازې راوړې. زهٔ ورته په کنځلو سر شوم او چې څهٔ په خلهٔ راتلل هغه مې ورته وئیل. زما په شور د تانې نوره عمله هم راغله، ټولو راپورې داسې خندل لکه چې زهٔ لېونے یم. دغه شپه راباندې ډېره سخته تېره شوه او چې سحر شهٔ نو یو لوے افسر راغے نېغ دفتر ته لاړهٔ هلته چې تانه دار سره په خبرو شهٔ او څهٔ وخت چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې په ما نظر پربوتهٔ ، تاڼه دار ته ئې څهٔ وئيل خو زهٔ په دومره اندازه پوهه شوم چې زما په حقله ئې ورته څهٔ وئيل خو دا پته ونهٔ لګېده چې څهٔ ئې ورته وئيل. د افسر د تلو نه پس يو سپاهي راله لږه ډوډۍ او مالګه راوړه او ما په بسم اللّه وخوړه. اوبهٔ ئې راله هم راوړې ،هغه مې هم وڅښلې او په وجود کښې مې لږه ساه راغله چې په زمکه کښيناستم نو خوب راله راغلو او خپل لاس مې سر ته کښېبود ، پرکاله شوم او بيا د خوب په جزيرو کښې ورګډ شوم چې تر ډېره وخته پکښې وګرځېدم. يو سپاهي په لته باندې راپاڅولم او بلې تاڼې ته ئې راوان کړم. هلته د حوالات حال د دې تاڼې نه هم بد تر وهٔ. ګندګي ، بد بويي او بد اخلاقي د تاڼې په ټول ماحول قبضه کړې وه او انسانيت پکښې تر لرې لرې نهٔ ښکارېدهٔ. دلته زهٔ د تفتيش په غرض راوستے شوے وم خو ما په خلهٔ د چپ مهر وهلے وهٔ کهٔ دوي به راڼه هر څهٔ تپوس کوهٔ خو جواب مې نهٔ ورکوهٔ. څهٔ زما خپل سوچ وهٔ او څهٔ زما د سياسي تربيت وجه وه چې ويرېدمه نه او ښهٔ نبغ نبغ به مې ورته کاتهٔ او خاموش به وم البته دلته زما د وهلو سلسله شروع شوه او هاغه بدترين تشدد راباندې وشهٔ چې زما ژبه ئې د اظهار توان نهٔ لري. البته زهٔ په دې نتيجه ورسېدم چې دوي زما په حقله پوره معلومات لري زما د سياسي مسلك ،زما د سوچ او ډلې نه پوره خبر دي. يوه ورځ مې يو افسر ته د تفتيش په دوران کښې اوئيل چې زما په حقله پوليس ټول معلومات لري نو زما نه د تپوسونو کولو څهٔ مطلب دے ؟ خو چې څهٔ مو خوښه وي کوئ راسره. د هغوي مطلب دا وهٔ چې زهٔ د خپلو مشرانو نومونه واخلم د دې د پاره به ئې ماله لالچ هم راکړهٔ ، ترغيب هم او دوړه دباو هم. د دې ځاے نه زهٔ به يو بل جېل ته يوړے شوم هلته کښې څو ورځې وم خو په داسې حال کښې چې خداے دې ترې نه څوك هم نهٔ خبروي. بيا نهٔ يم خبر چې په کومه طريقه ئې زهٔ په پټو کښې غورځولے وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چې په هوش کښې راغلم نو په کټ کښې پروت وم او څو تنو په اوږو راخستے کور ته راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ټوك

نن چې د ماسخوتن نمونځ وشهٔ نو ګل بیا حجرې ته راوتهٔ. مشران ناست وو او د بحث موضوع ګل او د هغهٔ ګرفتاري ، د هغهٔ نظریات او د هغوي تګ لاره وه. د سلام اچولو نه پس ګل په یو خالي کټ کښېناستهٔ. عبدالحلیم چې د ګل همځولے وهٔ د ګل نه د هغه نورو ملګرو په حقله پښتنه وکړه چې هم دهٔ سره یو ځاے ګرفتار شوي وو. دهٔ ورته اوئیل چې زهٔ خو ترې نهٔ یم خبر خو اندازه داسې ده کوم سلوك چې ماسره شوے دے دغه حال به د هغوي هم وي. د حجرې مجلس شروع وهٔ چې د ګل مازغو ته داود خان راغلو ، پوښتنه ئې وکړه چې هغه نهٔ ښکاري ؟ عبدالجبل ورته اوئیل ورك ئې کړه مړه هغه څهٔ خداے وهلے دے. په کور کښې ئې جنګ جګړې شروع دي په بده ورځ دے هډو سر تندے ئې نهٔ لګي. ارشاد خان وئیل چې هغه د حکومت د پاره جاسوسي کوي او بې ګناه خلق زوروي. ګل د هغهٔ د خبرې مرسته وکړه خو په دې حقله ئې خپله رائې څرګنده نهٔ کړه او غلے پاتې شهٔ.

د ګل د ګرفتارۍ به داسې څلور څلورنیمې میاشتې شوې وې چې یوه شپه پرې درد راغلو او ډېر ئې په تکلیف کښې کړهٔ. د شپې ناوخته ئې د ګاونډي په مدد ورله د کلي ډاکټر راوستهٔ ، هغهٔ ئې معائینه وکړه. انجکشن ئې ورته ولګوهٔ ولې نور په پته پوهه نهٔ شو خو ورته ئې وئیل چې دې ستنې سره به د دهٔ ارام راشي خو سحر ئې د وخته هسپتال ته ورسوئ چې ټسټونه ئې وشي او د مرض صحي حال ئې معلوم شي. دوي هم دغسې وکړل. هسپتال کښې ورته د الټراساونډ نه معلومه شوه چې د ګل دواړه ګردې زیانمنې دي. دهٔ ته به په پختورګو کښې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره وخته درد کېدهٔ خو دهٔ کله هم دغه درد په ځان نهٔ وهٔ حاوي کړے۔ دا درد به دهٔ ته د ګرفتارۍ په دوران کښې د تشدد نه پس محسوسېدهٔ خو اوس دغه درد دې ځائے ته ورسېدهٔ چې په کټ ئې پرې اېستهٔ۔ ډاکټر خو د ګل په مخکښې د څهٔ خدشې اظهار ونهٔ کړهٔ خو احمدخان ته ئې ځان له وئيل چې د ګل پختورګي بېخي ناکاره شوي دي اوس د علاج له کوره وتي دي ، ډائلاسېس باندې به اچول پکار وي خو څه چې تر کومه ګوذاره کېده نو دارو دې خوري۔

ګل ته هم د خپل ځان او صحت اندازه وه ځکه چې ورځ تر ورځ به کمزورے کېدهٔ۔ يوه ورځ ئې ګلالۍ ته اوئيل چې زما صحت ما ته ډېر ښهٔ نهٔ ښکاري خو د جوړېدو طمع مې قطع نهٔ ده۔ مرګ شته خلاصې ترې نشته خو کهٔ خدائے مهٔ کړه زهٔ ښکته پورته شوم نو تهٔ پښتنه ښځه ئې او پښتني عمر له د مېړهٔ په پت کښې ناستې وي ما ته دا اندازه لګي چې تا به هم خدائے جوړه کړي۔ خدائے دې په خېر جوړه کړه خو کهٔ هلك دې وشهٔ نو نوم ورله سالار کېده او کهٔ جينۍ وه نو په خپله خوښه ورله نوم کېده او داسې خسمانه ئې وکړه چې د دنيا خلق حېران شي۔ زما په تا يقين دے خو دا خبرې مې هسې زړهٔ له راغلې، زما له خوا درته اجازت دے چې ځان له د ژوند ملګرے په خپله خوښ کړه ځکه چې ژوند ګران دے ، داسې به تېر نهٔ شي۔ ګلالۍ خبرې خو په غور واورېدې خو داسې بې واره ئې د سترګو نه اوښکې راروانې شوې لکه د پشکال د باران شېبې۔ هغې ګل ته اوئيل ما ته داسې خبرې مهٔ کوه ، زما زړهٔ پرېوځي۔ خو ګل ورته وئيل چې څهٔ حقيقت وي پکار ده چې بنده ئې تسليم کړي۔

هغه ورځ هم راغله چې په ګلالۍ د ګونډې اواز وشهٔ۔ د ګل مور بوره شوه او ګل د خاورو څادر واغوستهٔ۔ د ګلالۍ نه د عمر د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خندا او خوشحالۍ مخ واړوهٔ. د ګل مور په مرګ ویرژړلې بلا یو ځل بیا په سپېرهٔ سپېره ووهله. د ګل خوښندي خو په ژوندني مړې وې.

ګل د خوشحالۍ یوائینی اسره پاتې وه چې د ټول غم لړلي ټبر سترګې وې ورته. په کومه ورځ چې د ګل په کور کښې د ګل د نخښې د پېدا کېدو نعره وشوه نو دغه ورځ د خوشحالۍ هم وه او د غم هم. خوشحالي دا وه چې د ګل زوے پېدا شو خو ګل نهٔ وهٔ. د ګلالۍ غېږه ډکه شوه خو سر ئې هم هاغسې سرتور وهٔ. د دنيا نظام روان وهٔ. د غم زور کمېږي خو څهٔ غمونه داسې وي چې د هېرېدو نهٔ وي. د ګل مرګ هم داسې وهٔ خو د هغهٔ سالار چې لوېدهٔ نو د پلار د جدايۍ په دروند غم ئې ورو ورو ګردونه پرېوتل. سالار سکول ته د تلو جوګه شهٔ او هغه ورځ هم راغله چې سالار په سکول کښېنولے شهٔ. د ګلالۍ مور به سحر بوتلو او غرمه به ئې راوستهٔ. د ګلالۍ خپل کور سره یو وړوکے غوندې کوارټر وهٔ هغه ئې د بره وطن افغانانو له په کرايه ورکړهٔ. دغه کور کښې دوه هلکان او دوه جینکۍ وې هغوي به هم سکول ته تلل چې د سالار د سکول او د لارې ملګري شول. په دغه دوه وړو کښې یو ماشوم د دغه ښځې مېرنې زوے وهٔ چې نوم ئې ساحل وهٔ او د مور سلوك ورسره ښهٔ نهٔ وهٔ ځکه چې مور مېره شې نو پلار پلندر شي. ساحل د دغه کور د نورو وړو په نسبت زيات شريف هم او ښائسته هم وهٔ. سالار سره به ئې طبع ډېره لګېده ، سکول کښې به هم یو ځاے وو او د سکول نه پس به ئې هم دوي کره لوبې کولې. د ساحل ژوند د مېرې مور د سپوري لاندې سم نهٔ تېرېدهٔ. دا خبره به ګلالۍ هم محسوسوله خو په پردي کور کښې ئې کار نهٔ لرهٔ البته د سالار سره سره به ئې د ساحل د خوراك څښاك هم خيال ساتهٔ خو چرته خپل کور او چرته د بل کور. مېره به په دې هم خوشحاله نهٔ وه چې د ساحل دې څوك خيال ساتي. ګلالۍ په ساحل او سالار کښې فرق نهٔ کوهٔ دواړو ته به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شان کتل. د دواړو جامه پېزار ، خرڅ خوراك ، کتاب کاپي ، سکول او بازار عن دا چې هغې ساحل هم خپل زوے ګڼۀ. بل خوا د ساحل د مېرې مور خیال دا وۀ چې دوي ساحل مستوي او سبا به راته په سر خېژي. په اصل کښې د ساحل ژوند ډېر مشکل وۀ ، د هغۀ قصور دا وۀ چې د هغۀ خپله مور مړه شوې وه. سالار سره د ملګري کېدو نه اګاهو د هغۀ ژوند ډېر ګران وۀ او بې انتها کړاو سره مخامخ وۀ. یوه محرومي نۀ وه چې هغۀ ئې د لړزان سره نۀ وۀ مخامخ کړے خو خدا ے مهربانه بادشاه دے ، د چا نه چې څۀ اخلي نو څۀ ورکوي هم او ساحل ته ئې د سالار په شکل کښې ورور او د ګلالۍ په شکل کښې مور ورکړې وه.

یوه ورځ پس د ساحل مېره مور دوي کره راغله او جواب ئې ورکړو چې مونږ به درې ورځې پس کلي ورو او بره وطن ته واپس ځو. د سالار نیا ترې تپوس وکړو چې د کلي ورو وجه څۀ ده ؟ خېر خو دے کنه ؟ هغې ورته وئیل چې په کلي کښې مې خاوند باغونه اخستي دي ، د هغې د سنبالښت د پاره زمونږ موجودګي هلته ضروري ده. په اصل کښې هغوي د دوي په کلي ورو حېران نۀ وو خو د ساحل ورسره غم وۀ. دلته خو به ئې دوي څۀ نه څۀ خیال ساتلو خو خدا ے خبر چې هلته به ئې څۀ حال وي.

په هغه ماښام چې ساحل دې کلي یوړه، سالار ډېر خفه وۀ او په دغه شپه ئې ډوډۍ هم ونۀ خوړه او اودۀ شۀ. سحر ګلالۍ ځان ته رانزدې کړۀ او تپوس ئې ترې وکړۀ چې په ساحل پسې خفه ئې ؟ سالار ورته په خلۀ څۀ ونۀ وئیل خو د سترګو نه ئې برغې برغې اوښکې راتوې شوې چې مور ئې هم زړۀ ټینګ نۀ کړے شه. مور او زوي یو شان وژړل. ساحل هغوي سره ډېر اموخته شوے وۀ او دوي هم هغه کله پردے نۀ وۀ ګڼلے.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم ټوک

هغه وخت ټول حیران شو چې کله سالار سحر جومات ته لاړ نو ځۀ ګوري چې ساحل د جومات په ګوټ کښې غلے ناست دے او سیپاره ئې مخې ته ایښې ده ـ د سالار چې څنګه ساحل په نظر راغلو نو واپس ئې کور ته رامنډه کړه او په یوه چغه ئې د کوځې نه مور ته نعرې کړې ـ مورې! ـــ مورې! ـــ وه مورې! ساحل خو په جومات کښې دے ، هغه خو نۀ دے تلے ـ مور ئې کوځې طرف ته په دو راډ روانه شوه ـ ځۀ ګوري چې په دې کښې ساحل په کوځه رادننه شۀ او ګلالۍ داسې خپل ځان ته راجُخت کړۀ تا به نۀ وئیل چې دا پردے زوے دے ـ بې واره بې واره ئې په مخ او سر ښکل کړۀ ـ سالار ترې نه داسې جُخت لاسونه چاپېر کړل لکه چې ډېره زمانه پس دوه ورک شوي ورونړه یو ځاے شوي وي ـ

د سالار نیا هم ډېر خوشحاله شوه خو لږ ساعت پس ئې نږور ته اووئیل کۀ په دۀ پسې پلار راشي نو دا خبره به ضرور کوي چې دا مونږ پاتې کړے دے نو دغه وخت به هغۀ له څۀ جواب ورکوو ـ ساحل ورته وئیل ادې غم مۀ کوه زۀ به ورته وایم چې زۀ په خپله پاتې شوے یم ـ زۀ هغوي سره نۀ ځم ـ زما دا کور دے ، سالار زما ورور دے ، زۀ هلته نۀ ځم ـ

د سکول په دوران کښې چې به کله هم د پلارانو ذکر راغلو نو ساحل او سالار به دواړه د یو شان کېفیت نه تېرېدل خو دواړو په ژوند کښې ډېرې تاودې سړې لیدلے وې نو د عمرونو په لحاظ خو دواړه واړۀ وو ولې د حوصلې په حساب د غر برابر وو ـ عجیبه خبره خو داوه چې د ساحل مور پلار هډو دۀ پسې په شا ونۀ کتل ، هډو تپوس ئې ونۀ کړۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ نه وروستو څوك پاتې دي كنه ؟ خو چې تلي دي نو ساحل ئې هېر كړے دے او داسې ئې هېر كړے لكه چې دے هډو وهٔ نه.

وخت روان وۀ. ساحل او سالار د ځوانۍ په درشل قدمونه كېښودل. سالار په ديارلسم جماعت كښې او ساحل په دولسم جماعت كښې سبقونه وئيل. دواړه ډېر همتناك هم وو د سبق وئيلو سره سره به ئې د پټي په كار كښې هم دلچسپي اخستنه. هر څو كهٔ مور به منع كول خو هغه به ئې قائله كړه او د هغې ويره يا خدشات به ئې رفع كړل. دې سره سره به دواړه كمپيوټر او انګلش لېنګوېج سنټر ته هم تلل. په خپلو همځولو كښې ډېر په ښو نومونو يادېدل او نورو خلقو به هم خپلو بچو ته د مثال په توګه وړاندې كول. د جومات په خدمت كښې به هم د هر چا نه وړاندې وو. نمونځ له به په باقاعدګۍ سره تلل او د قران پاك تلاوت به ئې هم كوو.

په لېنګوېج سنټر كښې د ساحل يو ملګرے وه، مشال نوم ئې وۀ. دوي دواړه چې د ليګوېج سنټر نه فارغ شو نو دواړو ځان له په ارباب روډ كښې يو سنټر جوړ كړۀ. د سنټر كار ښهٔ روان شو او ډېرو هلكانو او جينكو پكښې داخلې واخستې. او معقوله امدني به ئې لاس ته راتله. ساحل به خپله ټوله امدني مور له وركوله او د كور لګښت په ښهٔ توګه سر ته روان وۀ او د ژوند ګړۍ ئې په ښهٔ ډول تېرېدې.

يوه ورځ چې سالار د كور زوړ سامان لټوۀ نو په كاغذونو كښې ئې د پلار هغه خط هم راوتۀ چې د مرګ نه وړاندې ئې د وصيت په طور ليكلے وۀ. په خط كښې ئې ليكلي وو چې بچے تهٔ دا فكر ونهٔ كړے چې ستا پلار مړ دے ، نه ستا پلار ژوندے دے او تا سره دے. هيڅ غم مهٔ كوه او همت كوه ځكه چې ځوانان په همت او محنت ښهٔ ښكاري. ستا د پاره پښتون قام او پښتونخوا خاوره هر څهٔ هر څهٔ دي. په دې باندې به تهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل پلار او د مور مینه ماتوې. ته به په خپله هم یو پتنګ ئې چې د خپل وطن د پاره به اور ته دانګې او ستا ملګري به هم پتنګان وي. ته به د پښتون قام شمله اوچته ساتې ، ستا د ژوند قصه به د افغان وطن د ننګ او عزت خیال ساتل وي. تا ته به همېشه د خپلو اتلانو مثالونه مثالونه وي. او ته به د دغه مشالونو بل ساتلو د پاره خپله وینه ورکوې او دا به بل ساتې. کله چې ته په داسې حالاتو کښې تنګ شې ، بې وسه شې او د هر طرف نه درباندې مزکه تنګه شي او تورې تیارې شي نو بیا به هم ته د خپل مرام نه مخ نه اړوې. دا زما وصیت هم وګڼه او ارمان هم.

سالار چې څنګه خط ولوستهٔ نو یو ساعت ئې په لاس کښې نیولے وهٔ او حېران حېران ئې ورته کتل او په ډېر ډونګې سوچ کښې لاړ خو د مور په اواز د سوچونو د سمندر نه راوتهٔ ، خط ئې په جېب کښې واچوهٔ او په پاڅېدو پاڅېدو کښې ئې ځان سره عزم وکړهٔ او خپل پلار ته مخاطب شهٔ چې بابا زهٔ به ستا هر یو ارمان پوره کوم او د خپل وطن د پاره به د هېڅ قسمه قربانۍ نه مخ نهٔ اړوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم ټوك

ګلالۍ له پلار یو ګوتمه ورکړې وه چې هغه ئې د لاس نه ووېسته او ساحل ته ئې ورکړه چې بچې دا زما له طرفه ستا د پاره نخښه ده او چې کله هم زهٔ درسره نهٔ یم نو دا به زما یاد درکوي ـ ساحل ورته ووئیل چې خدا ے دې نهٔ کړي مورې چې تهٔ او زهٔ به سره بیل شو او ګوتمه ئې د مور نه واخسته ، په ډکو سترګو ئې شونډو له یوړه ، ښکل ئې کړه او بیا ئې مور ته واپس کړه چې دا زما ده خو تهٔ ئې ځان سره کېږده ، چې کله مې درنه وغوښته نو را به ئې کړې.

ساحل او سالار دواړه کور کښې ناست وو ، قهوه ئې څښله او په خبرو کښې مشغول وو ـ په خبرو خبرو کښې ورته ساحل وئیل چې سالاره زما خیال دے چې زهٔ د UK د پاره اپلائی وکړم ستاسو څنګه خوښه ده ـ کهٔ سمے ئې وخوړ نو سبق به هم ووایم او دلته به تا سو له څهٔ ښهٔ ژوند هم پیدا کړم ـ د ګلالۍ خو زړهٔ نهٔ وهٔ خو سالار په دې خبره رضا وهٔ او مور ئې هم په دې پوهه کړه چې ساحل کومه خبره کوي ، ډېره بده نهٔ ده ځکه چې دې سره به د هغهٔ ژوند هم جوړ شي او تهٔ ئې مور ئې نو تا به هم نهٔ هېروي ـ ساحل کوشش شروع کړهٔ او خپل درخواست ئې د لندن په ایمبېسۍ کښې جمع کړهٔ او د خپل پوهنتون او لینګویج سنټر کار ئې هم جاري ساتهٔ ـ ساحل ډېر ساهو سړے وهٔ داسې هم د انګلېنډ په طمع نهٔ وهٔ چې ګنې ما درخواست ورکړے نهٔ دےاو بس منظور شوے نهٔ دے ـ دغه هوښتیارتیا د هغهٔ د لوے والي غټ ثبوت وهٔ.

میاشت نیمه پس د ایمبېسۍ نه کال راغلو چې ساحل دې د انټرویو د پاره حاضر شي او چې د انټرویو نه واپس راغلو نو ډېر مطمئن

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ خو بې طمعې هم نهٔ وهٔ ـ ځکه چې د هغهٔ په انټرويو کښې د سوالونو جوابونه هغهٔ دومره په ډاډه زړهٔ ورکړل چې سوال کوونکي ئې حېران کړل ـ ساحل چې څهٔ وخت دې سوال چې دا يو جمهوري ملك دے په کوم کښې چې تاسو اوسئ په جواب کښې وئيل چې نه زهٔ دے ملك ته جمهوري ملك نهٔ شم وئيلے ځکه چې دلته پنځهٔ لوے قومونه اوسيږي پښتون، بلوچ، سندے، سرائيکے او پنجابے او داسې ځينې وړهٔ خو په خپلو وطنونو يو هم اختيار نهٔ لري او د مضبوط مرکز په نوم پنجاب يو استعماري قوت دے ، د هر يو استحصال کيږي نو په ظاهره کهٔ دلته جمهوري حکومت وي خو په شا ئې نور قوتونه ولاړ وي او د قام او د هغوي د وطن وسائل لوټلے شي ـ دغسې چې ساحل ډېر په تفصيل د خپل وطن د وسائلو ، معدنياتو ، دولتونو ، خوش بختو او بد بختو ذکر وکړهٔ نو د هغوي توجه ئې ځان پله راوګرځوله او انټرويو ته ناستو کسانو يو بل ته وکاتهٔ ـ

ساحل هم هاغه شان په خپل کار کښې بوخت وهٔ لکه چې وړاندې وهٔ خو طمع ئې نهٔ وه قطع شوې او هم هغه وشو ، وروسته د کونسل ګرۍ نه اطلاع وشوه چې هغه دې خپل پاسپورټ او نور ضروري کاغذونه دوي سره جمع کړي ـ دهٔ داسې وګڼل چې دا د کار کېدو ابتدا ده او کهٔ نصيب ئې شوے وي نو ډېر زر به په خپل دغه مقصد کښې کامياب شي ـ هغه ډاډه ځکه وهٔ چې د هغهٔ حوصلې هغهٔ له زړهٔ لوے کړے وهٔ او هغهٔ به اکثر وئيل چې داسې هم کېدے شي چې سړے به د يو کار اراده په ايمانداۍ وکړي او هغه به نهٔ کيږۍ ـ

د ساحل د تلو ورځ راغله خو د ګلالۍ د زړهٔ نه يو خدا ے خبر وهٔ ـ اوښکې وې چې نهٔ ودرېدې او ساحل ئې په دې وئيلو مجبور کړو چې کهٔ مورې تهٔ هم دغه رنګه خفه ئې نو زهٔ دغه هر څهٔ کېنسل کړم , خو هغې ورته وئيل چې زويه زهٔ خو ستا په خوشحالۍ خوشحاله يم ، خفه به ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم خو د بیلتون غم ژاړم. ما خو کله هم دا سوچ نهٔ دے کړے چې ګنې تهٔ زما ځوے نهٔ ئې او نهٔ مې په تا او سالار کښې فرق کړے دے چې تهٔ په تلو خوشحاله ئې نو زهٔ نهٔ خفه کېږم خو خدائے خبر چې ولې زما زړهٔ ویرېږی. ساحل او سالار دواړو ورله ډېره تسلي ورکړهٔ.

ساحل د رسېدو سره اول ټیلي فون وکړهٔ چې سالار هېلو وکړل نو په دوېمه خبره ورته ساحل وکړه چې مور له ورکړه او مور ئې کهٔ هر څو زړهٔ کلك کړے وهٔ خو اخر مور وه نو د سلام اغستو نه مخکښې غریو ونیوه او په ژړا ژړا کښې ئې ورته فقط دومره اوئیل چې زویه! هېره دې نهٔ شم ګنې زړهٔ به مې وچوي او ساحل ورته وئیل مور دا به وخت ثابته کړي چې زهٔ ستا او د سالار د پاره څهٔ کوم. په ځان به هره سخته یوسم خو تاسو به رانه هېر نهٔ شئ چې د مور اوښکو ئې د تم کېدو لاره نهٔ نیوه نو فون ترې نه سالار واخستهٔ ورته ئې وئیل تهٔ اوس مسافر ئې پکار ده چې تا له ډاډ در کړي ، دعا درته وکړي نو دا درته ژاړي. زړهٔ ښکته پورته کوه مه زهٔ د دي ډېر خیال ساتم خپله برخه هم او ستا برخه هم البته ستا مینه نهٔ شم ورکولې ځکه چې دغه ستا او د مور معامله ده نو دې کښې به درته دروغژن شم او خړت خړت په خندا شهٔ. بیا ورته ساحل د خپل رسېدو حال، هلته د پاتې کېدو حالات او د پوهنتون ژوند او د نویو ملګریو حال بیان کړهٔ. ډېر ساعت ئې خبرې وکړې او دوي مور او زوي په دعاګانو ساحل وستائیهٔ او خدائے په اماني ئې وکړه.

درې کاله د سترګو په رپ کښې تېر شو. په دې درې کاله کښې به ساحل د سبق وئیلو سره سره څهٔ لږ ډېر کار هم کوهٔ چې د خپل سبق خرچ به ئې هم پوره کوهٔ او کور ته به ئې هم پیسې رالېږلې خو اوس چې د سبق نه فارغ شهٔ نو مستقل کار ئې هم پیدا کړهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سالار چې د معقولې امدنۍ لاره هواره شوه نو د ساحل په صلاح ئې د ,,افغان خبریتا ګوند (افغان اویرنس مومنټ)، په نامه یوه ډله جوړه کړه او ډېر ځوانان ئې پیدا کړهٔ چې دغه کار په مخ بوځي. ګوند یا تنظیم به ورځ تر ورځه ترقي کوله. سالار پوره وخت ورکړے وهٔ او په دې لړ کښې ئې مور هم مدد کوهٔ. د تنظیم د لارې اولس په دې خبره پوهه شهٔ چې په دې وطن کښې مونږ غلامۍ زندګي تېروو او دلته د اوسېدو د پاره یوه سمه دمه معاهده پکار ده چې په کښې سیالي هم وي ، سرلوړي او ازادي هم. د دې تنظیم برکت وهٔ چې په ډېره لږه موده کښې ټول اولس د خپلو ستونځو، کړمو او بد بختیو نه خبر شهٔ.

اوس وخت وهٔ چې اولس د یو لوے انقلاب د پاره تیار شهٔ او د ساحل په یوه چغه درست وطن د هر قسم قربانۍ د پاره تیار وهٔ. په دې حقله په سالار باندې وخت په وخت سخت حالات هم راغلي وو خو هغه د خپل پلار په شان او د هغهٔ د وصیت مطابق ډېر په عزم او حوصله مخ په وړاندې روان وهٔ. نهٔ ویرېدهٔ او نهٔ ستړے کېدهٔ. هغهٔ به هم ډېر په سوچ قدم کېښودهٔ او د هرې معاملې صلاح به ئې ساحل سره په نېټ کوله. هغوي د خپل تنظیم یو وېب سائټ هم جوړ کړے وهٔ او په دغه لړ کښې د ټولې دنیا پښتون افغان ځوان ګُول ته هغوي خپل پېغام رسولے وهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم ټوك

د يوې اوږدې مسافرۍ نه پس ساحل يو ځل بيا د سالار او مور تر مينځه په خپل كور كښې ناست وۀ. د خپلې مسافرۍ او د دوي نه د جداۍ خبرې ئې كولې. او مور ئې په جامو كښې نۀ ځائيده، هغه نن ډيره خوشحاله وه. ولې به خوشحاله نۀ وه. هغې ساحل ته د زړۀ نه خپل زوے وئيلي وو او ساحل هم ډير په راستۍ د هغې د دغه مينې جواب وركړے وۀ.

يو سحر ساحل او سالار چې د نمانځۀ نه پس د جومات نه راوتل نو د چكر په غرض ئې د پټيو مخه ونيوله. په لاره سالار ساحل ته ووئيل چې سيمنار د پاره خو تيارے لرې كنه. دۀ ورته وئيل چې تيارے خو لرم خو پكار دا ده چې د وخته لاړ شو. دغه شان هغوي دواړه كور ته واپس راغلل ، د ناشتې نه پس روان شول. د رسيدو نه پس سالار ځينو ملګريو سره د ساحل پيژندګلو وكړه. په دې سيمنار كښې د مختلفو پارټيو ، او د ژوند د نور شعبو سره تړلو خلقو نمائندګي موجوده وه چې مذهبي او كيڼ لاسي ډلې هم پكښې وې او سيكولر او ترقي پسند جماعتونه هم پكښې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیمینار نمائندګانو ډېر په ازاد مټ د خپلو هدفونو او سیاسي مسلکونو اظهار وکړهٔ او هر چا د خپل نقطه نظر له لوري د خپل جماعت د عمل او کردار د خپلو رهبرانو د رهمنائۍ لوئۍ او بډائۍ بیانولې. د سیمینار ایجنډه په موجوده وخت کښې د نړۍ والې ورورولۍ سره تګ په موضوع جوړه شوې وه خو اکثر ویناکونکیو خپلې ذاتي مسئلې رامخکښې کولې او اوږدهٔ اوږدهٔ تقریرونه به ئې کول. په اصل موضوع یا خو ډېر کسان پوهېدل نه یا د خفیه ایجنسو د "بوو" نه ویرېدل .

کله چې سالار ته د وینا دعوت ورکړے شهٔ نو هغهٔ اول ډېر په هنرمندۍ د خپل تنظیم تعارف وکړهٔ ، بیا ئې د هغې په کارکردګۍ رڼا واچوله او بیا ئې په لږه موده کښې په اولس کښې د دغه تنظیم د پیاوړي کېدو په حقله حقائق بیان کړل . د هغې نه وروستو ئې د ایجنډې مطابق خپل خیالات ښکاره کړل او په حاضرینو ئې واضحه کړه چې کله مونږ ځان د نړۍ والې ورورولۍ په صف کښې د یو ساهو او رسا اولس په توګه نهٔ وي معارفي کړے تر هغې پورې به نړۍ مونږ ته په شکمن نظر ګوري. دهٔ زیاته کړه چې هر کله مونږ د خپل کور نه د انصاف ابتدا نهٔ وي کړے نو تر هغې مونږ په نړۍ وال کچ د خپل حېثیت تعین نهٔ شو کولې . منافقت به پرېږدو او حقیقت به په خپله هم تسلیموو او خپل ملګري به هم په دې مجبوروو چې غېر جمهوري طرز عمل پرېږدي او د یویشتمې صدۍ د غوښتنو مطابق خپل کردار واضحه کړي. د سالار وینا کښې یوه خبره هم داسې نهٔ وه چې یا خو واضحه نهٔ وه یا ئې پرې څوك پوهېدل نه او کهٔ چا پرې ځان نهٔ پوهوهٔ نو دغه به بیله خبره وه خو چې کله هغهٔ د افغانستان د قضیې په تاریخوار ترتیب رڼا واچوله نو د ډېرو "سپین روبو" تندي تراوهٔ شو. د ډېرو خلقو په خېټو کښې د ډالرو ګند ښکاره شهٔ. د دې نه علاوه هغهٔ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم په تشریح او توضیح هم زبردسته رڼا واچوله او د پښتونخوا په تاریخي ، معاشي ، معاشرتي او تهذیبي اهمیت هم په زړهٔ پورې بحث وکړهٔ او کله چې ئې د پښتونخوا په تهذیب، تمدن او د دې ځائے د اولس په بې ارزۍ او نا سیالۍ خبرې کولې نو ډېرو کسانو په خپلو جذباتو قابو ونهٔ موندهٔ او د سترګو نه ئې اوښکې راپرېوتې۔

سالار په حاضرینو غږ وکړهٔ چې په دې لړ کښې په یو لوے بغاوت ، یو ژوندے بغاوت ، یو کوټلے بغاوت ، یو تریتب شوے بغاوت ، یو نر بغاوت ، یو بېدار بغاوت ، یو جاندار بغاوت ، یو شاندار بغاوت او یو پښتون بغاوت پکار وي ، پکار ده چې ټول اولس په یوه خلهٔ ، یو اواز ، یو قدم سره دغه بغاوت ته هرکلے ووایي ، نهٔ یواځې هر کلے ووائی بلکې د خپلې برخې جدوجهد پکښې هم سره ګډ کړي۔ دې وېنا سره د لاسونو داسې پړکا شروع شوه چې اواز ئې د استعماري قوتونو خوبونه حرام کړل۔

د دې نه پس چې کوم مقررین د وینا د پاره راغلهٔ نو د سالار به بیان شویو نکاتو ئې د رڼا اچولو کوشش وکړهٔ یا به ئې هغهٔ سره د اختلاف څهٔ قدرې بونډے کوشش وکړهٔ خو د ناستو خلقو له خوا به په رد عمل پوهه شو نو خبره به ئې تاو راتاو کړه۔

په دې سیمینار کښې د سالار شرکت او وېنا ډېرې ګټې تر لاسه کړې۔ د تقریب د ختمېدو نه پس د سالار نه صحافیان چاپېره شول او رنګ رنګ سوالونه ئې ترې نه کول شروع کړل۔ هغهٔ به هر صحافي ته ډېر په استقامت جواب ورکوهٔ او هغوي به ئې مطمئین کول۔ د ئو صحافي د سوال (تاسو مزید په دې ملك کښې اوسېدل نهٔ غواړئ) په جواب کښې وئیل چې ما چې په ستېج څهٔ وئیل هغه دومره په تفصیل سره وو چې ستا د دې سوال کولو هډو ضروت نهٔ محسوسېږي ، بېرته هم کهٔ دغه وېډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکتلے شي نو تاسو ته به د ټولو سوالونو جوابونه ځرګند شي ځکه چې ما د خپلې نظرئې او سوچ پوره احاطه کوونکي وينا کړې ده.

د ډوډۍ او د مانځهٔ د وقفې نه پس چې دوېم نشست شروع شهٔ نو د وېنا د پاره اول دعوت ساحل له ورکړے شهٔ چې د ګوند سر خېل دے او د انګلېنډ نه خپلې هلې ځلې جاري ساتي. هغهٔ چې څنګه خپله وينا د دې شعر نه پېل کړه چې:

زما ځان زما د خپل قام امانت دے

شروع کړے مې له جبره بغاوت دے

نو بعضې بنياد ګر مشران پاڅېدل چې مونږ له د خبرو نمبر نهٔ راکولے کېږي او متنازعه خلق به راپاڅولے شي ، دغسې يو بل کس هم را اوچت شهٔ او يوه هنګامه ئې جوړه کړه هنګامه چې نعره بازې او دست درازۍ ته ورسېده نو سيمينار سبوتاژ شهٔ او مجبوراً ئې پرېس کانفرنس وکړهٔ او هغه ټول حالات ئې په ګُته کړل چې دغه سيمينار کومو خلقو په خپلو ناوړه ارادو وران کړهٔ او ګړبړے ئې پکښې پېدا کړهٔ. په سبا له اخبارونو دغه پرېس کانفرنس په جلي سرخيو کښې چاپ کړهٔ چې فائده ټوله دغه ګوند (Moment)ته ورسېده او کومې خبرې چې په په سيمينار کښې محدودو خلقو اورېدې نو هغه ډېرې په نمايان طور هر چا ته اورسېدې چې اخر د افغان اولس د خبرتيا د ګوند په ګټه تمامې شوې او دوي ته د ځوان اولس لا ډېره توجه راوګرځېده.

له بلې خوا رجعت پسندو قوتونو هم د خپلو توپونو خلې د سالار ، ساحل او د دوي د ګوند په لور راوګرځولې او دوي ئې د سوشلسټ قوتونو اهلکار او بريخي ګڼل خو دوي ډېر په استقامت د دغه مخالفتونه برداشت کړل او ډېر په تدبر ئې ورته جواب وئيل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم ټوك

ساحل چې د خپلو تنظیمي کارونو نه وزګار شۀ نو د مور په اجازت او د سالار په مشوره دوه درې ورځو د پاره د سېل په غرض د ابېټ اباد په لور دواړه وکوچېدل . په لاره ئې شپه په اټك کښې يو ملګرې سره وکړه ځوك چې په انګلېنډ کښې دۀ سره يو ځاے پاتې کېدۀ نوم ئې کامل خان وۀ ، نسلاً پښتون وۀ خو ډېره موده په اټك کښې د اوسېدو له کبله ئې پښتو ژبه هېره وه . ساحل به په انګلېنډ کښې هغۀ ته خپل تاريخي حېثيت او اهميت په ګُته کوۀ او دا بۀ ئې ورته وئيل چې اټك او ميا والي د پښتونخوا وطن برخې دي نه چې د پنجاب او دغه علاقو ته زمونږ په جُبش کښې قابضه پښتونخوا وئيلې کيږي لکه څنګه چې شمالي پښتونخوا ، جنوبي پښتونخوا ، مينځنۍ پښتونخوا يا قبائيلي پښتونخوا او قابضه پښتونخوا . ساحل سالار ته د هغه ټولو مجلسونو او بحثونو ذکر وکړۀ چې په دغه لړ کښې به ئې کامل سره ذکر کوۀ . د کامل په رګونو کښې روانه وينه پُښننته وينه وه . هغۀ کله هم د ساحل مخالفت په دې بنياد نۀ وۀ کړې چې ګني هغه له بدنيتۍ نه دا خبرې کوي بلکې د کله چې هغه په دې حقيقت پوهه شوے وۀ نو په سنجيده انداز کښې ئې دا فکر کوۀ چې دا وطن کوم چې پېرنګي د خپلو ناوړه عزائيمو د پاره په ټوټو وېشلے وۀ ، يو ځاے کړي ، خپل نوم پرې کېږدي او پښتو ئې د نصاب ، عدالت، روزګار او سرکار ژبه وګرځي او د دې وطن په دولتونو د دې ځاے د اولس اختيار راولي او اولس له سياسي او معاشي ازادي ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساحل او سالار په لاره لاره ډېر مجلس وکړۀ او د سبل د تلو په وخت هم د خپل کاره نه بې فکره، بې غوره او بې طمعې نۀ وو . ساحل سالار ته وئيل چې تا کوم نظم ليکلے ، ما ته دې ذکر کړے وۀ خو بيا سم نۀ شو نو کۀ درته ياد وي چې راته ئې واوروې . سالار جېب ته لاس کړۀ او خپل ليکلے تازه نظم ئې ساحل ته واوروۀ . سالار چې نظم شروع کړۀ نو ساحل موټر د سړك په غاړه د يوې ګورې ونې د لاندې اودروۀ وئيل ئې ستا د نظم نه خوند اخلم نو بيا به ځو........

سالار نظم شروع کړۀ :

وطـــن رابانـــدې ګـــران لکـــه د مـــور لکـــه د پـــلار
زۀ غواړم چې ئې خپل کړمه هم واك او هم اختيار

د غرونـــو د ســـيندونو نـــه ئـــې ســـل ځلـــه شـــم ځـــار
افسوس چې مې اولس نۀ کړۀ تر اوسه چا بېدار

اې خـــاورې پښـــتنې يـــم ملامتـــه بـــه تـــر دې
تـــر څـــو چـــې ازار نـــۀ کـــړم څـــوك چـــې تـــا ســـاتي ازار

پـــه تـــا بانـــدې فـــدا يمـــه پـــه تـــا بانـــدې ژونـــدے
هـــم ســـتا د پـــاره وبـــه کـــړم پـــه ځـــان بانـــدې ناتـــار

زۀ تا سره خوشحال يمه په ښنګ کښې په مسکن
بغېر ستا نه هېڅ نۀ يمه کۀ ډېر شمه هوښيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مینه کښې کۀ ډېر شمه کولے ریاضت
هم زۀ یم ستا د ننګ د لوے لښکر نامتو سالار

ساحل د نظم نه ډېر خوند واخستۀ او سالار له ئې ډېر داد ورکړۀ. دوي چې اټك ته اورسېدل نو کامل خان ئې انتظار کوۀ ځکه چې دوي د خپل راتګ نه هغه خبر کړې وۀ. کامل ورته نور مقامي ملګري هم راجمع کړي او دوي ته ئې ډېر د درناوي پروګرام جوړ کړے وۀ. اصل کښې ساحل او سالار د مسلسل سیاسي کار نه ډېر ستړي شوي وو نو د دمه کېدو د پاره ئې د سېل لاره ونیوله خو دلته هم د خپل وطن مینې دوي په قلاره پرې نۀ ښودل او په اټك کښې هم دوي دغه مجلس ته چې د دوي په درناوي کښې راغونډ شوے وۀ وینا وکړه او د خپل وطن په تاریخ ، کلتور او مېړني لرغونتوب ئې ورته خبرې وکړې. د دغه مجلس اثر دا وشۀ چې دغه ملګریو دوي ته دلته د بیا راتلو دعوت ورکړۀ او دوي هم هوډ وکړۀ چې د خپلو نورو کارونو نه وزګار شي نو دلته به خامخا راځي او تنظیمي کار به هم وکوي.
نننے مجلس هم د دوي د ځان او د ملګریو د پاره یوه نادره موقع ئې د ملګریو سوالونو ته جوابونه وئیل.

سوال : د اسلامي سلطنت په اړه ستاسو څۀ فکر دے؟
جواب : ملګرو! د اسلامي ریاست بنیادي تصور په اسلام کښې نشته لکه چې د نبی اخرزمان نه پس دغه تصور د قران یا حدیث نه نۀ دے ثابت، د اسلام ابتدایي وخت ته مونږ اسلامي ریاستي نظام وئیلې شو ځکه چې هغه وخت به ټولې فېصلې د وحي په صورت کښې کېدې خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبي علیه السلام د وفات نه پس چې د وحي سلسله ختمه شوه نو دغه تصور هم ورسره ختم شۀ. د ریاستي امورو د پاره د ادارو او د ادارو د سرمشر د انتخاب طریقه کار، ریاستي امور چلول او د رعایه په مینځ کښې مضبوط تعلق براقرار ساتل، حرب، قضا او بیت المال یا خزانه په هر دور کښې جدید سیاسي عمل دے چې په یو ځاے ودربدل ئې تاوان کښلے شي. د علم حصول، جدت ته اپروچ لرل د ملکونو ترمینځه تجارتي، سیاسي ، علمي او ادبي روابط قائمول ، خپل اولسي معیار جګول ، پسماندګي له مینځه وړل او ګاونډي هېوادونو سره ښۀ ګاونډیتوب جوړول د هر هېواد د خپل ضرورت مطابق سنجولے ، جوړولے او وده ورکولے شي چې په یو نظام کۀ هغۀ اسلامي وي ، کۀ سېکولر یا بل یو نظام وي په یو وخت په ټوله دنیا منل د عقل نه ماورا خبره ده ځکه چې د دنیا قامونه ورځ تر ورځه نوې نوې تجربې کوي په دې کښې کۀ څۀ خلق کښېنې او په زړه شوخند وهي نو انجام به ئې یقیني طور سره تباهي وي. د دنیا په زړو مذهبونو کښې چې کله پورې ټېکداري سستم رائج وو نو معاشره په ځاے ولاړه وه خو کله هم چې ریاست د مذهب د غلامۍ نه ځان ازاد کړے دے نو د ژوند په هر مېدان کښې ترقي راغلے ده او دغه سلسله لا ولاړه نۀ ده. په دې کښې چې کومه معاشره یا کوم خاص فکر لرونکي طبقه د دغه زړې دائرې نه نۀ ده راوتې نو اولسونه ئې ذهني بیماران، بنیادګر ، خوار او زار دي. اسلام کله هم د داسې ریاست پېش بندي نۀ کوي چې پکښې انسانان د انسانانو غلامان وي، عقل او فکر شل وي او معاشره په ځاے ولاړه وي.

سوال: په عالمي او قامي ستونځو کښې د مېډیا څۀ رول پکار دے؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: انفارمشن مېډيا په اصل کښې د صنعتي دور پېدوار دے چې الېکټرانك او پرنټ مېډيا پکښې دواړه شاملې دي. دوي په ابتدا کښې اولس ته تش خبرونه رسول خو بيا ئې د بحثونه او تجويزونو ورکول شروع کړل او داسې علم او عقيده ئې د يو بل نه جدا جدا دائرو کښې ودرول. د اظهار د پاره يوه ازاده لاره په وجود کښې راغله. په جديده دنيا کښې د انفارمشن سهولتونو زياتېدو سره ئې وده هم وکړه خو بعضې رجعتي معاشرو کښې مېډيا کمزورې ، ناتوانه او په ځان بدگمانه ده چې اولسونه ئې د خپل معاش په پست ترينه پوړۍ په ځان پورې حېران دريان ولاړ دي او نورې دنيا ته په حسرت حسرت گوري.

نېمگړے يو حسرت چې د حسرت چا پوره نۀ کړۀ

حسرت د زړۀ حسرت ته په حسرت حسرت کتل

مېډيا د اولسونو په ترقۍ کښې يو مهم رول لوبوي او د هغوي د علمي ، اخلاقي ، روحاني او معاشي ودې د پاره کار کوي . د بد اخلاقۍ، کرپشن، اقراباپرورۍ مخ نيوے کوي او په هر هاغه چا تنقيد کوي څوك چې په ناوړه عمليات کښې ککړ وي. په کومو معاشرو کښې چې مېډيا اختيارمنه او ازاده وي هلته کۀ هر څومره هم طاقتور سړے ولې نۀ وي مېډيا ئې جهان ته مخامخ کوي. په قامي او عالمي ستونځو کښې مېډيا تور ته تور او سپين ته سپين وايي پکار ده چې مونږ هم د نورو ازادو قامي او خودمختاره اولسونو تقليد وکړو او زمونږ ځوانان بايد چې په تحريري کارونو کښې يو سترې وکړي او ځان د جهان د متمدنه قامونو په صف کښې اودروي گني زمونږ قلمونه به همېشه په څو ټکو خرڅېږي او نيلامېږي او په حقيقت کښې هم داسې ده.

مېډيا د يو ملت په سياسي سټ اپ کښې هم مثبت کردار ادا کوي ، رايې عامه هواروي او جهموري کلچر له وده ورکوي. کوم خلق چې مېډيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انډسټرۍ په توګه د زېږ صحافت په چوکاټ کښې پابنده ساتي دغه خلق خو ذاتي مفاد حاصل کړي ولې معاشره د پسماندګۍ کندې تر پړمخې پرېباسي ، مونږ هم له هغو خلقو نه يو کوم چې د مېډيا د ازادۍ نه محرومه دي او مېډيا د رياستي ادارو په غلامۍ مجبوره ده . يوه مخصوصه صحافتي ډله ئې د خود پرستۍ ، انانيت او نرګسيت ښکار ده . د دوي دغه کردار د يو بيمار تمدن نشاندهي کوي او د يو نفسياتي بيمار قوم په هم هغه حالت کښې د پاتې کېدو ذمه دار دي ، دا خلق په تاريخ کښې مجرمان دي، په اولس کښې مخ تورن دي او جهان کښې بې وقعته دي.

مېډيا په عالمي او قامي ستونځو کښې د يو مسيحا کردار ادا کوي خو هر کله چې خپله ذمه داري په احسنه توګه تر سره کړي ځکه چې مېډيا د يو اولس ورك او پټ صلاحيتونه ښکاروليے ، روزوليے او رنړوليے شي . د فرسوده او ربړېدلي نظام نه انساني سوسائټي سوچه، ساهو، سپېځلي او ځلنده مقام ته رسوليے شي . په اولسونو کښې د برداشت ماده پېدا کولې، بحث ته دوام ورکولې او نتيجې اخذ کولې شي . دليل او برهان له وده ورکوليے شي او د ډز او ټوپك مسلسل غندنه ، د قلم او کتاب حمايت د ښېګړې او ورورولۍ درس عام کوليے شي .. د فرسوده جاګيردارۍ او د هغې نه پېدا شوي قباحتونه له مينځه وړليے شي خو دا کارونه هله ممکن دي چې مېډيا په اصلي معنو کښې خپل مقام ، حېثيت او مرتبه وپېژني نو بيا به د عالمي او قامي ستونځوي په حل کولو کښې مهم کردار ادا کړي.

سوال : په رياست کښې د عدليې د کردار په حقله تاسو څۀ وائئ، انصاف عام کول او يقيني کول به څنګه اسان او ممکن شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب : په ترقي یافته دنیا کښې انصاف په عملي شکل کښې نافذ دے او د عدلیې حکم په هر چا یو شان لاګو دے ، د انصاف د ادارو د توهین تصور ئې له مینځه وړے دے چې درې بنیادي عوامل ئې دي :

1. د عدالت احترام
2. د منصفانو تقدس او د هغوي کردار
3. د منصف او انصاف غوښتونکي تر مینځه باهمي اعتماد

دا درې واړه توکي د دې خبرې ضمانت ورکوي چې ټول به د انصاف تقاضې پوره کوي ، د ذاتي مفاداتو نه به غوره وي ، د تعصب نه به پاك وي او د ملك ائین به د هر څۀ نه مقدم ګڼي . انساني اخلاقیات د جدید معاشرې په رغاونه کښې د خپلو روایاتو ساتنه ، د معاشرې د هر مکتبه فکر د ماهرانو ترمینځه باهمي روابط، باهمي احترام ، قوت برداشت ، ډائیلاګ او د نتائجو تسلیمول د انصاف بنیادي تقاضې دي . دغه تقاضې په خپل وخت او خپل حالت کښې په سالمه توګه منل ، د ملك هر وګړے د قانون په نظر کښې یو شان تسلیمول د عدل او انصاف د پاره دومره اهم دي لکه چې د بدن د پاره ساه . حکمران او عام وګړے به یو برابر وي ، توهین کۀ د عدالت وي کۀ د فرد یو هومره سزا ئې پکار ده . د جزا او سزا نظام به هم د تعصب نه پاك ، د جانبدارۍ نه ازاد او د جذباتو د اثر نه خالي وي ، هم دا به اصل انصاف وي ګڼې توهین که د عدالت وي ، کۀ د افرادو تاواني لوبه ده .

سوال : مذهبي خلق مدام دا وایي چې د دنیا اکثر ملکونه د اسلام خلاف دي ، تاسو دې باره کښې څۀ وائئ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ګران ملګريه! زمونږ په دغه طبقه کښې په ډېر اضطراب سره دا غلط فهمي ورځ تر ورځ سېوا کيږي چې مغربي ملکونه زمونږ خلاف دي ، اول خو د مغربي ملکونو دا خبره غلطه ده ځکه چې دا خو د جعرافيې حدونه دي څنګه چې بعضې ملکونه زمونږ په مغرب کښې دي ، داسې زمونږ ملك هم د ډېرو ملکونو د پاره په مغرب کښې دے نو ايا مونږ دغه ملکونو د پاره د دښمن حېثيت لرو . دويمه خبره دا ده چې کۀ څوك وايي چې دا ټول ملکونه زمونږ بر خلاف دي نو مونږ کښې خو به څۀ مسئله نۀ وي؟ زمونږ ديني طبقې د اولس په ذهنونو کښې دا خبره اچولې ده خو افسوس چې په صحي توګه دوي سره دا دې خبرې ثبوت او دليل نشته . په برطانيه يا د يورپ په نورو ملکونو کښې زمونږ مسلمانانو ته د مذهب او د کلچر ښۀ پوره پوره ازادي او د خپل مذهب د تبلغياتو ورته هم ښه په جار د کولو اجازت دے نو په دې تناظر کښې وګورو نو دا يوه هسې پروپېګنډه ده چې د اصلاح يا د مخ نيوي ضرورت لري او بله خبره دا ده چې دا هم د اسلام د بنيادي تعليماتو خلاف خبره ده چې تر څو يوه خبره تحقيق ته نۀ ده رسېدلې نو منل ئې نۀ دي پکار نو غوره خبره دا ده چې زمونږ ځوان نسل داسې خبرو ته متوجه اوسي او په ناروا پروپېګنډو خپل وخت نۀ خرابوي . دا منل هم يوه ګونه ضروري دي چې ښۀ او خراب خلق په هر معاشره کښې وي ، بايد چې په دغه قسمه ملکونو کښې څوك متعصب مذهبي سړے وي چې په انفرادي توګه د هغۀ خيالات د چا د مذهب باره کښې سم نو وي نو دا خو ځان له خبره ده . دغه قسمه خلق زمونږ تر مينځه هم کېدے شي او په نورو ملکونو کښې هم . بهر حال څوك هم د چا مذهب نۀ شي خرابولے خو بنيادي خبره د برداشت ده ، پکار ده چې هر څوك د بل مذهب ته هم دومره احترام ولري لکه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب ته ئې لري ، بيا په يقين سره وئيلے کېدے شي چې د تصادم امکان پېدا نۀ شي.

سوال: زمونږ ملګري چې د يو ازاد او خپلواك وطن خبره کوي نو دې د پاره مونږ څه تيارے لرو کنه ؟

جواب: ما دا خبره په نورو ډېرو ځايونو کښې هم کړې ده او زمونږ د جنبش ملګري په دې کښې هېڅ قسمه ابهام نۀ محسوسوي چې د يو قام دپاره د ټولو نه ضروري خبره د هغوي خاوره ده چې د مور حېثيت لري ، او مور خلق په خپل انداز کښې پېژني او مره ساتي نه چې د بل په طاقت ئې ساتنه او پالنه کوي.

زمونږ تحريك د خپلو ابتدايي ورځو نه تېرېږي ، زمونږ ملګري ډېر په سنجيدګۍ د قامو مسائيلو نه نيولے تر قامي ازادۍ پورې ټولې ستونځې په نظر کښې ساتي ، سائنسي حل ئې لټوي او د دنيا د ټولو دانشورانو ، پوهانو او ازادي خوښوو اولسونو سره په تماس کښې دي ، د هغوي د تجربو نه استفاده، د هغوي نه د اخلاقي کومك تر لاسه کولو او په وخت د ضرورت د هغوي نه مرسته اخستل ټول هاغه اپشنز دي چې زمونږ ملګري ترې غافله نۀ دي.

ژوندي قامونه د خپلو غلطيو نه زده کړه کوي او خپله لاره ، مزل ، تك او سفر د منزل په لورې ځان ته اسانوي او د خپل ذهني توان او توازن په کچ د خپلو ارمانو د سر ته رسول په لور چټك قدمونه اخلي.

د دې ځاے نه دوي سحر د ايبټ اباد په طرف روان شول.

ساحل ورته وئيل چې ملګريو په خدائے يقين وکړئ چې زمونږ دا وطن د برطانيې نه هم ښائسته دے خو کاش چې هاغه شان قيادت ئې ونۀ موندۀ چې خپل وطن ازاد او اباد کړي. سالار ورته وئيل چې دا ظلم خو مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره برطانيې کړې دے چې دلته راغلي او مونږ ئې سياسي طور تس نس او تالا ترغه کړي يو. ساحل ورته وئيل چې زهٔ خو تاسو ته د برطانيې سر نهٔ وينځم خو يوه خبره ده چې هغوي دلته کوم نهري نظام، د پوليس نظام، عدالتي نظام، د ريلوې نظام او نور دفتري نظام جوړ کړے هغه يو بهترين نظام دے او مونږ ترې تر اوسه پورې استفاده کوو دا بيله خبره ده چې دغه نظامونه وروستو د چا لاس ته پاتې شول نو هغوي هاغسې ونهٔ چلولے شول. ټول سسټم ئې د ګډوډي او ګربړي سره مخامخ کړهٔ. شايد چې دا د دې خلقو د غلامانه ذهنيت اپروچ وهٔ چې د دغه نظامونه ئې د ښهٔ کېدو په ځاے تاوان سره مخامخ کړل او يو ګنجلك شکل ئې ورله ورکړهٔ ځکه خو د خلقو د ژوند معيار د زوال په لور روان دے. کامل د دهٔ د خبرو تائېد وکړهٔ او زياته ئې کړه چې مونږ هلته د دې ځاے اولس چې هلته د مسافرۍ ورځې تېروي ګورو نو ډېره منډه وهي ، ډېر همت کوي او دغه منډه او همت د برطانيې د ابادۍ په لړ کښې لوے رول لوبوي کهٔ د دغه همت او محنت لسمه برخه هم چا دلته په ايماندارۍ کار وکړهٔ نو لرې نهٔ ده چې دا وطن هم ګل او ګلزار شي. سا لار ورته وئيل چې مونږ عزم کړے دے چې اول به دلته اولس ته سياسي ازادي پيدا کوو او بيا به کهٔ خېر وهٔ خپل اولس ته د ښهٔ ژوند تېرولو هنر هم ورښايو خو کهٔ اولس دې کښې زمونږ کومك وکړي. کامل ورته وئيل چې اولس ته چا دغه درس نهٔ دے ورکړے ګني تاسو وکتل چې د اټك غوندې ځاے کښې چې تاسو خلقو ته مجلس وکړهٔ هغوي درسره ځنګه ومنه؟ او د خوشحالۍ خرګندونه ئې وکړه او تاسو ته ئې بيا د راتلو دعوت هم در کړهٔ دا ولې ؟ دا ځکه چې تاسو رښتيا وئيل او رښتيا په زړهٔ کښې ځاے نيسي کهٔ زړهٔ د کاڼي ولې نهٔ وي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي په دې خبرو خبرو کښې ایبټ اباد ته اورسېدل. د ګاډي نه د کوزېدونه نه پس ساحل کېمره راواخسته اول ئې تصویرونه ویستل او بیا د هوټل په طرف روان شول. دوي په ایبټ اباد کښې دوه ورځې تېرې کړې او یوه شپه ئې په نتیاګلۍ کښې وکړه. ساحل وئیل چې زړهٔ مې کیږي چې یو څو ورځې نورې هم تېرې کړو خو مونږ ته کار ډېر دے او وخت لږ دے نو دوي د ښهٔ ګرځېدو او سېل کولو نه پس واپس راروان شو.

ساحل یو وار بیا انګلېنډ ته لاړهٔ. هلته خپل کاروباري مصروفیاتو سره سره په جهاني کچ د ګوند ملګریو سره اړیکې بیا د سره ونیولې. دا وار د دوي د ګوند ممبر شپ د نور کله نه په څو چنده زیات شهٔ او دوي هم په باقاعده ډول په پښتونخوا او افغانستان کښې به بیلو بیلو ښارونو کښې خپل دفترونه پرانستل او یو ترتیب ئې برابر کړهٔ. له دې علاوه ئې په تعلیمي سکیمونو هم کار پېل کړهٔ او د سکالرشپ له لوري ګڼ شمېر ملګري مختلفو ملکونو ته ولېږل چې په نتیجه کښې یو ډېر تعلیمي کېډر په وجود کښې راغے چې د دوي د انقلابي او فکر د ودې سبب وګرځېد.

نن په برطانیه کښې ساحل د ګلوبل اسلامك مومنټ ځوانانو ته په سیکولر ازم لیکچر ورکوهٔ. دهٔ وئیل:

"ګرانو ملګرو! زمونږ مذهبي خلقو سېکولرازم د الحاد، کفر او د بې دینۍ په شکل کښې اولس ته وړاندې کړے دے خو دا د جهالت نه ډك کوشش دے. لوے مسلمان مفکر ابن رشد د سېکولرازم مشر ګڼلے شي. دهٔ د ارسطو په فلسفه باندې داسې بحث کړے دے چې رښتیاو ته د رسېدو د پاره دوه لارې دي، یو د مذهب لاره او دوېمه د فلسفې لاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شان ابن رشد په ورومبي ځل په مسلمانه معاشره کښې فلسفه د مذهب نه جدا کړه او سېکولر نظرئې وړاندې کړهٔ.

ملګرو! په جدید دور کښې د دې فکر وړومبے مشر د برطانیې مصنف جارج هولي اوك دے چا چې په 1846ء کښې د عیسایانو د مذهبي خلقو د تسلط او د مداخلت په دور کښې د دنیاوي ستونځو حل په دنیاوي فکر کښې پیش کړهٔ. دهٔ د دې خبرې وضاحت داسې کړے وهٔ چې سېکولر فکر دین د انسان نه لرې کوي نه بلکې د انساني فکر په انساني ژوند کښې ځاے پېدا کوي. جارج هولي اوك وايي چې سېکولرازم دا نهٔ وايي چې په مذهب کښې رڼا او هدایت شته یا نشته.

ملګرو! دا یو غلط فهمي ده چې سېکولر فکر د مذهب مخالفت کوي ، حقیقت دا دې چې سېکولر فکر د عملي ژوند د تجربو نه پېدا کیږي ، د مثال په توګه علم سېکولر دے، هنر ، کائنات او په کائنات کښې روان ټول قدرتي عمل د الله تعالیٰ د پېدا کولو باوجود هم سېکولر دي یعنې دا اصول کوم یو مذهب نه دي پېدا کړي ، د فطرت او د انسان په ژوند کښې داسې ډېر بې شمېره مسائل دي چې د هغې تعلق مذهب سره نشته او نهٔ د مذهب مخالفت کوي لکه د فطرت قانون ، فزکس ، طب ،نباتات، د مادي وسائلو د تنظیم طریقهٔ کار ، د جغرافیې حقائق ، د اولس تر مینځه بنیادي رابطې، د ذهن د کار کولو قانون او د حېواني ژوند قانون ، یعنې هغه ټول حقیقتونه چې دکومو تعلق د انساني مشاهدې او تجربې سره دے ، هر هغه خبرې او څیزونه چې په دین کښې ئې ذکر شوے دے هغه د دیني تعلیماتو لُستو نه پس هم په صحیح توګه په کار نهٔ شي راوستې چې کله هم مونږ کومې انساني معاشرې یا د هغې ستونځې حل کوو نو مونږ د عقل او شعور نه کار اخلو. مثلاً قران کښې راغلي دي چې الله تعالیٰ مزکه او اسمان په شپږو ورځو کښې پېدا کړي دي خو دا خبره منلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هم فلکیات، طبعیات، کشش ثقل او د کائنات نظریه اضافي یعني د فطرت د قانون بې شمېره معلومات مونږ د انسان د عملي ژوند د مشاهدې نه تر لاسه کړي دي.

ملګرو! یو بل ځاے کښې الله تعالیٰ وایي چې ما فولاد پېدا کړي دي چې پکښې د انسان د پاره ډېرې ښېګړې دي. د سېکولر فکر عملي اطلاق په دې صورت کښې دا دے چې مونږ په غرونو کښې د فولاد کانې لټوو چې د غر د کنستو علم دے او مونږ د فولادو جوړولو جدید علم او هنر زده کوو چې پکښې مونږ د دهاتونو بنیادي اصول، د عناصرو د جوړښت اصول، د فولادو جوړولو د پاره د حدت قانون معلوم کړے دے ، دې نه علاوه یوه بله عملي شعبه یعني برقي څېزونه او د هغې د جوړولو علم ، بیا مونږ د فولادو جوړولو علم، د کېمیا علم، د برقي څېزونو د حدت پېدا کولو علم سره سره مونږ هنر هم یو ځاے کړو نو دې نه پس مونږ په کروړونو ټنونه فولاد پېدا کړو ، دې نه پس د فولادو د طاقت د ناپ کولو د پاره د پېمانې جوړولو علم بیا دا فولاد په کورونو، اسلحو او په ډېرو څېزونو کښې په مختلفو شکلونو کښې پکار راولو.. دا شان نور هم بلا څېزونه پېدا کوواو ایجاد کوو، د علم او هنر زده کول د کوم مذهب مخالف نهٔ دے. دا خبره یقیني ده چې مونږ داسې ډېر عملي کارونه کوو چې د کوم مذهب په ضد نهٔ دي.

ملګرو! چې کومو سائنسدانانو او انجئیرانو دا علمونه او هنرونه دنیا ته وړاندې کړي دي نو هغوي په دې عمل کښې نهٔ مسلمانان وو، نهٔ عیسایان ، نهٔ هندوان او یهودیان وو . د دوي د ښهٔ ډېر محنت مقصد فولاد جوړول وو ، د مذهب مخالفت یا ملګرتیا نه وه.

یوه ورځ انټرنېټ کښې یو وېب سائټ باندې یو جذباتي مسلمان ځوان د فولادو د ایت ذکر کولو هغه لیکلي وو چې په جدید سائنس کښې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فولادو جوهري وزن ۵۲ دے او د هاغه اياتونو شمېر هم ۵۲ دے نو د دې مثال په رڼا کښې ثابته شوه چې دا دين رښتونے دے چې د نن نه څوارلس سوه کاله وړاندې دا ايت راغلے وۀ. په دې فکر د اعتراض کولو نه مخکښې زۀ يوه بله خبره کول غواړم چې په ايت کښې د فولادو د جوړولو او د پېدا کولو هېڅ ذکر نشته چې په عملي کار او هنر کښې ترې نه مونږ ګټه واخلو. دا خبره چې د اياتونو تعداد ۵۲ دے او په جديد سائنس کښې د فولادو جوهري وزن هم ۵۲ دے د فولادو پېدا کولو کښې زمونږ هېڅ مرسته نۀ کوي، دې نه علاوه په دې خبره کښې ابهام ډېر زيات دے چې قران کې سرۀ زر او سپين زر هم ياد شوي دي چې د لفظونو تعداد ئې د جوهري وزن سره هېڅ سمون نۀ خوري. مطلب دا چې دا نظر او فکر د جديد سائنس د قاعدې او فارمولې چې په قران کښې ئې ذکر راغلے دے نو دې نه علاوه دا نور هېڅ هم نۀ دي او نۀ څۀ ګټه لري ځکه چې په داسې خبرو مونږ انسان او علم ته هېڅ فائده نۀ شو رسولې خو هسې د وخت تاوان کوو ځکه چې تشو خبرو نه هېڅ نۀ جوړيږي، عملي کار پکار دے. اکثر د يو مذهب خلق د بل مذهب خلقو دپاره مختلف دليلونه ګوري چې خپل مذهب پرې غوره ثابت کړي، صرف دغه ئې مقصد وي. د داسې قسمه اختلاف نه مسئلې جوړيږي. داسې قسمه انسانان د تعصب او منافقت نه ډك وي.

اکثر په ټيلي وژن کښې بعضې خلق د جديد سائنس جديد علمي انکشافات د قران د اياتونو په رڼا کښې وړاندې کوي خو د دوي خيال يا دعوه تر کومه حده پورې سمه ده يا غلطه خو د دې مثالونو نه دا خبره څرګنديږي چې دا خلق په علمي کارنو کښې دلچسپي نۀ لري بلکې دا هر څۀ د خپلې عقيدې د پاره وړاندې کوي چې نورې عقيدې کمزورې ثابتې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! زمونږ کائنات څومره لوے او خور وور دے خو تر اوسه پورې په زرګونو کالو کې د مذهب ټېکداړانو يو ورکوټے شان څيز هم ايجاد نهٔ کړهٔ خو هر وخت دا خبره خامخا کوي چې څهٔ دي نو په مذهب کښې دي. تر اوسه پورې چې څومره ايجادونه شوي دي او د انسان د خېر ښېګړې، خوشحالۍ او سوکالۍ د پاره په کار راوستلے شوي دي دا ټول د سېکولر خلقو د محنت نتيجه ده او د مذهبي خلقو پکښې هېڅ قسمه برخه نشته. په دغه خلقو يو بل اعتراض هم کيږي چې په سېکولر حکومت کښې د مذهب بنياد ختميږي چې په کومو ملکونو کښې سېکولر نظام دے هلته په مذهب هېڅ قسمه پابندي نشته، هلته څوك د مذهبي تعليماتو او تبليغاتو نه نهٔ منع کوي. د دنيا په ډېرو ملکونو کښې اوس هم سېکولر حکومتونه شته چې هلته زياته ابادي دعيسايانو ده او چې کوم مسلمانان په دغه ملکونو کښې ژوند کوي هغوي باندې هم هېڅ قسمه مذهبي بندېز نشته خو مسلمانان په خپل ملك کښې د اقليتونو تبليغات نهٔ مني او کهٔ څوك ئې کوي نو دوي ئې وژني. برطانيه، امريکا، روس، اسټريليا او داسې نور هم بلها ملکونه دي چې په تبليغ کولو پکښې هېڅ قسمه پابندي نشته خو د افسوس خبره دا ده چې سعودي عرب ځان ته اسلامي او شرعي ملك وايي مګر هلته په تبليغ باندې پابندي ده. دې نه علاوه د سعودي عرب د بادشاه شکل او صوت غېر شرعي او غېر اسلامي دے ځکه چې په شريعت کښې د ږېرې دا انداز بيخي نشته. په اسلام کښې شهنشائيت نشته او په سعودي عرب کښې شهنشائيت دے.

دوستانو! په زوره مذهب نافذ کولو باندې دوي دا دليل ورکوي چې دا د الله تعالیٰ له خوا ورکړے شوے نظام دے او د دې په راوستلو کښې د انسان د مشورې ضرورت نشته، په دې حواله ډېرو مليانو ليکل هم کړي دي چې د اسلامي نظام نه بغېر د دنيا ټول نظامونه غلط دي او دا به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور ختمولے شي چې کله په زور او په قوت ټوله دنیا کښې اسلام راشي نو بیا به دا اصول خپل کړے شي چې " لا اکراه فی الدین" یعنې اول به په زور اسلامي نظام نافذ کړے شي او بیا به دا اصول خپل کړے شي چې په دین کښې جبر او زور نشته ـ داسې قسمه سوچ په عملي توګه ډېر کمزورے ، ناقص او تباه کونکے دے ـ په خپله د انبیاء مثال د دې خبرې تردید کوي کوم چې یو پېغمبر هم داسې نۀ دے راغلے چې د هغۀ دین د طاقت په ذریعه نافذ شوے وي ، هر رسول او پېغمبر به د تبلیغ او ترغیب په ذریعه خلق خپل دین ته راوستل خو دا اختیار به د انسان وۀ چې د نبی دعوت قبولوي او کنه ـ د حضرت یونس (ع) مثال په دغه سلسله کښې د اهمیت وړ دے ، د قران مطابق یونس (ع) د الله تعالیٰ نه دعا وکړه چې د دۀ قوم له دې سزا ورکړے شي یعنې الله تعالیٰ ئې په خپل قدرت تباه کړي ، او الله تعالیٰ ورسره دا دې خبرې وعده هم کړې وه چې د کومې سزا غوښتنه حضرت یونس(ع) د الله تعالیٰ نه کړې وۀ خو د هغه وخت خلقو توبه وېسته او الله تعالیٰ معاف کړل او سزا ئې ورله منسوخ کړه خو د دې باوجود یونس(ع) احتجاج وکړۀ او دغه احتجاج د دۀ دپاره د ازمېښت سبب وګرځېده او د الله تعالیٰ د سزا ښکار شۀ ځکه چې د الله تعالیٰ د حق دین د دعوت ورکونکي د پاره د صبر نه د کار اخستو حکم شوے دے ـ

په خپله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت او د دعوت په وخت کښې د الله نه د طاقت مطالبه نۀ ده کړې او نۀ ئې خلق د حکمران په حېثیت دین ته رابلل چې کومو خلقو سره ئې جنګونه شوي دي هغه د دنیاوي معاملاتو په معاهدو او د وعدو د خلاف ورزۍ په وجه شوي دي ـ دا شان عیسیٰ (ع) ته هم ډېرې پرېشانۍ وې او د ډېرو تکلیفونو نه تېر شوے وۀ ـ رسول الله (ص) هم د ډېرو تکلیفونو سره مخ شوے وۀ خو دواړو د صبر نه کار اخستے وۀ ـ د نبی حکومت په هغه طریقه راتلے شۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلقو به ورسره اسلام ومنلو تر څو چې به خلقو اسلام نه منلو نو په دغه حالاتو کښې به د نبی د حکمران کېدو هېڅ شان نهٔ وهٔ ـ د مدینې خلقو رسول الله (ص) خپل بادشاه وګڼلو خو عیسیٰ (ع) دا حمایت تر لاسه نهٔ کړهٔ نو حکمران نهٔ شهٔ هغه بیله خبره ده چې کله یو قوم عیسائیت ومنلو نو د عیسایانو حکومتونه جوړ شو ـ

ملګرو! سېکولر ازم وایي چې مذهب دې روحاني او ذاتي ژوند پورې محدود کړے شي او د دنیاوي کارونو د پاره دې دنیاوي سوچ او عمل پکار راوستلے شي ـ اکثر ملیان وایي چې اسلام د نورو مذهبونو نه غوره دے ځکه چې اسلام روحاني او دنیاوي معاملاتو کښې خپله برخه لري او دې نه علاوه نور مذهبونه مکمل ضابطه حیات نهٔ لري خو ملګرو ! د دې استدلال څهٔ مضبوط بنیاد نشته ، په قران کښې راغلي دي چې " لکم دینُ کم ولي دین" یعنې ستاسو د پاره ستا او زما د پاره زما دین ـ

ملګریو! په امریکه، روس، فرانس، انګلینډ ، سپېن ، اټلي، نیوزي لېنډ ، کېنډا او استرېلیا کښې عیسایان ډېر دي ، داسې هندوستان کښې هندوان ډېر دي ، په جاپان کښې بدھ مذهب والا ډېر دي خو په دې ملکونو کښې مذهب د ریاست بنیاد نهٔ دے ، هلته یو مذهب په بل مذهب باندې غوره نهٔ دے ـ هغوي د حکومت ټولې مهمې فېصلې په انساني عقل او شعور باندې حل کوي ـ په دې ملکونو کښې کله هم مذهب د مملکت بنیاد نهٔ دے ګرځېدلے ـ په مسلمان ملکونو کښې ترکي، شام، عراق او عرب امارات کښې هم کوم مذهب د ریاست بنیاد نهٔ دے ـ تر دې چې اسرائیل هم ـ

په انساني تاریخ کښې د انساني عقل او شعور په ذریعه ډېرې فېصلې شوي دي کله چې عمر (رض) خالد بن ولید د خپلې عهدې نه لرې کړو نو دا څهٔ د قران یا د حدیث خبره نهٔ وه ، داسې ډېرې خبرې په قران کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته لکه چې فوج چرته ولېږلے شي، د فوځ سالار دې څوك وي ، تعداد به ئې څومره وي او د فوځي اهلکارو تنخواه به څومره وي ، د بيت المال نه به وظيفه چا چا له ورکړے کيږي ـ د قاضي د تقرۍ معياد به څومره وي ـ په خپله د خليفه د وخت معياد به څومره وي ـ د خليفه کېدو طريقه کار ، د اهلکارو اختيارات او د نوي مسلمانانو د اقليتونو د پاره انتظام ، عالمي تعلقات، د عالمي تجارت انتظامات او داسې نور د بنيادي ژوند د سهولتونو ذکر په قران کښې په واضح توګه باندې نشته ـ دې خلقو خو دا دې خبرو د پاره قران نه حوالې هم ورنهٔ کړے شوې ـ دا خبره هم حقيقت ده چې احاديث د خلفائے راشدين د وخت نه پس راغونډ شوي دي د خليفه منتخب کولو د پاره هر ځل د دين په ځاے دنياوي طريقه کار خپل کړے شوے دے ـ د نبی(ع) د وفات نه پس د ابوبکر (رض) خليفه کېدل هم دنياوي طريقه وه ، د ابوبکر نه پس د هغهٔ و وصيت مطابق حضرت عمر(رض) خليفه کېدل ، هغه بيله خبره وه چې دې وصيت سره ډېرو اصحابو اختلاف کړے وهٔ ، د عمر په حق کښې د ابوبکر (رض) وصيت ، عمر (رض) چې شپږ کسان ئې مقرر کړل او ورته ئې ووئيل چې په درې ورځو کښې دننه دننه فيصله وکړئ چې څوك به خليفه وي چې پکښې د حضرت عثمان (رض) نوم تجويز شهٔ ـ د حضرت عمر(رض) د خليفهٔ رسول لقب بدول او د امير المومنين لقب خپلول هم دنياوي طريقه وه ؛ دې نه علاوه د حضرت عمر(رض) په دور کښې ډېرې فېصلې د عقل او شعور په بنياد شوي دي ، په يو کارکښې د حضرت علی (رض) نه د عمر (رض) مشوره اخستل هم د عقل په بنياد وه نهٔ چې د امام په حېثيت ، کهٔ عمر (رض) هغه امام ګڼلو نو بيا خو خلافت د علی (رض) حق وهٔ ـ د حضرت عمر(رض) ځوي (ابو شحامه) به جرم کښې په دوبم ځل په کوړو وهل او د قيد کولو فيصله عقلي وه ، د مغيره بن شعبه باندې د زنا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الزام په وخت کښې د عمر (رض) د ګواهانو نه تفصيلي پوښتنې هم د عقل په بنياد وې ، ځکه چې په قران کښې د زنا په باره کښې تشه ګواهي پکار ده ، نه چې تفصيل . د حضرت عثمان(رض) په وخت کښې په ډېرو انتظامي فېصلو باندې ډېر بزرګانو او اصحابه کرامو مخالفت کړے وۀ او دا مخالفت ډېر خطرناك حالات ته رسېدلے وۀ خو د امير په حېثيت حضرت عثمان (رض) خپلې فېصلې عملي کړې، مخالفينو د عثمان (رض) د فېصلو د پاره د بنی(ص) فېصلې په دليل کښې وړاندې کړې لکه د مروان په حواله ، او د اسلامي رياست ته د نقصان رسېدو دليل ئې هم وړاندې کړۀ خو حضرت عثمان(رض) دغه تحريك ته فتنه ووئيله او هېڅ قسمه زور ئې قبول نۀ کړۀ . حضرت عثمان (رض) د خليفه عهده پرېښودو مطالبه هم قبوله نۀ کړه او شهادت ته ئې ملا وتړله خو دا ټولې فېصلې ديني نه بلکې د عقل فېصلې وې . داسې قسمه صورت حال بل کوم خليفه ته نۀ وۀ پېښ شوے .

د حضرت عثمان (رض) د قاتلانو د ګرفتارۍ او د حواله کولو کومه غوښتنه چې معاويه (رض) د حضرت علی (رض) نه کړې وه او د اختلاف په صورت کښې ئې لس زره اصحابان شهيدان شوي وو، دغه کار نۀ مذهبي وو او ديني . په دې حقله زمونږ ملايانو کله هم په ممبر واضحه خبره نۀ ده کړې ځکه چې دا دنياوي معاملات وو او فېصلې ئې هم دنياوي وې . مونږ دغه فېصلو ته اجتهاد هم نۀ شو وئيلے ځکه چې د هر چا خپل خپل موقف وۀ . دې نه علاوه د علی (رض) او حضرت عائشه (رض) تر مينځه جنګ هم مذهبي او ديني جنګ نۀ وۀ . مونږ په دې کښې څۀ نۀ وايو خو زمونږ مُلايان وايي چې په دې کښې خبرې کول نۀ دي پکار حالانکې دا داسې قسمه خبرو نه قران څوك نۀ منع کوي . د تاريخ مطالعه او په هغې بحث يو سېکولر عمل دے چې مذهب ئې هم مخالفت نۀ کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر معاویه (رض) چې کله خپل ځوی ولی عهد ټاکلو نو په هغه وخت اصحابه کرام او تابعین ژوندي وو، د مخالفت باوجود هم هغهٔ فېصله وکړه چې یوه عقلي او سیاسي فېصله وه.

ملګرو! مونږ د سېکولر ازم په دې بحث کښې ډېرې مهمې نکتې ته ورسېدو. د وحي او نبوت نه جوړه شوې معاشره چې کله د حضرت محمد(ص) د وفات نه پس ختمه شوه نو وروستو ټولې فېصلې چې کومې شوي دي چا پرې بحث ونهٔ کړهٔ لکه چې د اجتهاد مفهوم څهٔ دے، د دې وجه څهٔ ده او د اجتهاد حق چا سره دے، کومو خلقو ته د مشورې اجازت دے؟

د حضرت ابوبکر(رض) حکمراني چې کومو خلقو نهٔ منله د دوي اعتراض په بنیادي توګه هم هغه وهٔ چې د نبی د وفات نه پس د نبوت دروازې بندې شوې دي نو د مرکزي حکومت تصور هم ختم شو. یعنې د نبی (ص) د وفات نه پس چې کوم حکومت جوړ شهٔ، او چا جوړ کړهٔ، د چا ترمینځه فېصله وشوه ځکه چې په قران کښې د نبی د وارث په کوم ځاے کښې ذکر نشته او نهٔ ئې طریقه کار شته. په دغه وخت د دغه اعتراضاتو حېثیت هم دنیاوي وهٔ، نه چې دیني لهذا دا فېصله عقلي وه چې د فېصلې حق چا ته حاصل دے. دا هم علمي خبره وه چې په دې فېصله د عمل کولو طریقه کار هم عقلي وو. د مدینې د خلقو ملګرتیا او د بعضې قبائیلو مخالفت هم په خپل خپل ځاے عقلي وهٔ. دا شان دې عقلي فېصلو ته وروستو مُلایانو د فقه حېثیت ورکړهٔ.

دې نه پس هم په دیني معاملاتو کښې چې کومې فېصلې شوي دي هغه هم د عقل په معیار شوي دي، عموماً په دنیاوي تجربو کښې. د عقل و خرد، خانداني زور او د قبائیلو په حمایت فېصلې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاریخ مشرانو د اولنو څلورو واړو خلفاحیثیت په علمي توګه مسلم ګڼلې دے او نورو اصحابه کرامو هم د دې خبرې اعتراف کړے دے خو د خلافت په وخت د علی (رض) مخالفت په دې وجه کېدهٔ چې د دهٔ عمر کم دے یا ئې تجربه نشته خو چې کله د علی (رض) په مقابله کښې خبره راغله نو بیا معاویه (رض) په علم او تجربه کښې د علی (رض) نه ډېر کمزورے وهٔ. یزید بن معاویه هم د امامانو نه په عمر او علم کښې کم وهٔ. د هغه وخت په ټاکلی معیار خو علی (رض) د خلافت نه پاتې شهٔ ولې د یزید په وخت کښې دغه معیار قطعي نظرانداز کړے شهٔ. د اجتهاد دغه تصور چې پکښې د مخصوصې طبقې ملګرتیا شامله وه ، دا فېصلې هېڅ کله هم اسلامي نهٔ وې بلکې سیاسي او دنیاوي وې.

اکثر مُلایان دا خبره کوي چې مونږ د اسلام اصل بنیاد یو او سلام زمونږ په وجه مضبوط دے خو دا خبره د کبر او غرور نه ډکه ده ، اسلام د کوم مُلا محتاجه نهٔ دے. دا سې قسمه خلق چرته نه چرته په کوم ځاے کښې یو ایت یا حدیث کښې د ځان د پاره اشاره یا دلیل پېدا کوي چې ځان له په معاشره کښې ځانګړے مقام پېدا کړي . دا قسمه بنیادګر په نورو مذهبونو کښې هم شته چې د مذهب په نوم دکانداري کوي او د اولس نه په مخلتفو نومونو سرمایه ترلاسه کوي. هم دې خلقو اسلام په څو څو ډلو او فرقو کښې تقسیم کړے دے خو چې کله ئې خپل ذاتي مفاد پېدا شي نو بیا خپل مینځ کښې ملګریتا کوي.

ملګریو! اسلام د مشورې اجازت هر چا ته ورکړے دے چې پکښې عام اولس هم برخه اخستے شي څکه چې د خپل قام ،وطن او ملت د پاره هر هغه سړے چې د عقل او شعور خاوند وي ، خپله رائې او تجویز وړاندې کولے شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو دا د سیکولر ازم اصول ، مقصد او منشا هم دا ده چې د ژوند په معاملاتو کښې دې هر یو کس د خپل عقل او دانش مطابق تجویز په تحریري یا تقریري توګه شامل کړي ، که رائې عامه ئې په حق وي او که په مخالفت کښې دغه به د تجویز په کمزورۍ یا خوبۍ دلالت کوي نۀ چې د سیکولر ازم په کمزرۍ یا خوبۍ ، هم په دې وجه به د انسانانو ترمینځه یو تعلق ، ربط ، ذهني هم اهنګي او وروړلي قائمه وه".

ساحل چې انګلینډ ته د تلو نه وړاندې کوم انسټیټیوټ جوړ کړے وۀ هغه به ئې هم هاغه ملګري سنبالوۀ او دغه ادارې ډېره ترقي وکړه ، یو لوے بلډنګ ئې ورله اخستې وۀ او د ښار په ښو ادارو کښې چې اوس ئې باقاعده د کالج شکل اختیار کړے وۀ. دلته روزلي شوي ځیني قابلان طالبعلمان د ساحل په مرسته ګڼو یورپي ملکونو ته هم تلي وو. د دغه ادارې معاملات او ذمه وارۍ چې زیاتي شوې نو ساحل سالار ته وئیل چې هغه دې ملګري سره په کار کښې کومك کوي خو د سالار بې شانه سیاسي سرګرمیو هغه دې ته جوړ نۀ کړۀ چې په دغه کار کښې دې هغوي سره لاس وکړي او نۀ ساحل واپس د دې د پاره دلته راتلے شۀ نو اداره ئې هغۀ ته وسپارله او خپلي ذمه وارياني ئې ترنه راغونډې کړې.

ساحل چې خپل کاروباري مسائل راغونډ کړل او تنظیم ئې فعال کړۀ او په خپلو پښو ئې ودروۀ نو یو وار بیا واپس راغلو. د راتلو نه مخکښې ئې سالار ته وئیلي وو چې د یو کور اخستو د پاره چرته پراپرټي ډیلر سره خبره وکړي. ساحل چې رارسیدۀ نو سالار د یو ښۀ کور بندوبست کړے وۀ چې د ښار په ماډل ټاون کښې یو ښائسته بنګله وه. د ساحل د رارسیدو په دریمه ورځ ګلالۍ، د ګلالۍ مور او د سالار نیا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي ماډل په يو موټر کښې د بنګلې مخې ته کوزې شوې ـ ګلالۍ اول سالار ته او بيا ساحل ته لاندې باندې وکتل بيا ئې د بنګلې په ور نظر واچوۀ او خپلې پښتنې اوښکې ئې د خپلې لوپټې په پلو وچې کړې ـ سالار او ساحل ئې دواړه ځان ته رانزدې کړل لکه چې ګل ته ووائي چې ما تا سره کړے لوظ پوره کړۀ ، وګوره کنه تا ما له يو سالار راکړے وۀ ما ورسره دوېم هم وپالۀ ـ تا ما ته وئيلي وو چې تۀ پښتنه ئې زما د امانت خيال به ساتې ، هو زۀ پښتنه يم ما ستا د امانت خيال وساتۀ ـ هن کۀ يقين دې نۀ راځي نو دا وګوره ـــــ ـــ دا سالار او دغه ساحل او په وار وار ئې دواړه ښکل کړۀ د بنګلې په درشل ئې خپله پښه ورواړوله لکه چې يوې نوې دنيا ته داخله شوې وې۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم ټوك

يوه ورځ سالار د كور نه په يو سياسي پروګرام كښې د ګډون د پاره ووتۀ چې په لاره كښې ترهه ګرو په ټارګټ كېلنګ كښې سره د دربو ملګريو شهيد كړۀ ځكه چې سالار د څۀ مودې راهسې د دې خلقو د سترګو ازغے وۀ ، د تنظيم ملګريو د ساحل په مشرتابۀ كښې په ټوله پښتونخوا كښې مظاهرې وكړې او په خپلو نعرو كښې به ئې د دې خبرې څرګندونه كوله چې مونږ د مرګ نه نۀ ويرېږو او تر اخره پورې به د خپل وطن د خپلواكۍ د پاره ځان هرې قربانۍ ته چمتو ساتو .
د ساحل د مرګ نه پوره يوه مياشت پس د تنظيم ملګريو د سالار د مرګ د غندنې د پاره يو سيمينار راجوړ كړۀ چې پكښې د لر او بر پښتونخوا وطن ډېرو مشرانو قام پرستو برخه واخسته . دې نه علاوه په دې غونډه كښې ډاكټرانو، وكيلانو، اديبانو، بزګرو او طالبعلمانو ګډون وكړۀ . سيمينار كښې ويناوالو د سالار په سياسي ، سماجي او ادبي ژوند باندې رڼا واچوله او ټولو په ښۀ ټكو ياد كړۀ . د دغه ناروا كار غندنه ئې په صفا ټكو كښې وكړه خو چې كله ساحل د وينا د پاره راوغوښتے شۀ نو په حال كښې ناستو خلقو په ډېر درناوي هغۀ ته هركلے وئيل . هغۀ د خدا ے د لوئې نامې نه د خپلو خبرو اغاز وكړۀ او وئيل ئې " زما ګرانو ننګيالو پښتنو، خوېندو وروڼو، مشرانو ، همځولو او كشرانو ټول سترې مۀ شئ . نن ورځ د سالار خان شهيد په ياد كښې نمانځلې كيږي خو د سالار خان سره سره زمونږ د ډېرو معلومو او نامعلومو شهيدانو د خپلواكۍ د پاره خپل ځانونه قربان كړل او زمونږ د ټولو هم مرام دے چې د وطن د ښادۍ او ابادۍ د پاره د هيڅ قسمه قربانۍ نه ځان ونۀ ژغورو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي نه وړاندې زما پلار ګل خان سره هم دې خلقو ډېر ظلم کړے وۀ ،د هغۀ هلې ځلې او قربانئ د چا نه پټې نۀ دي، ګرانو ملګريو! د ډېرې مودې راهسې زمونږ په لر او بر وطن کښې چې کوم اور بل دے نو په دې کښې د دنيا يو ملك هم زمونږ د ښېګړې د پاره غږ اوچت نۀ کړۀ او نۀ ئې په اقوام متحده کښې کوم قرارداد وړاندې کړۀ خو کۀ هر څۀ وي خو مونږ به د خپلو معلومو نامعلومو شهيدانو دا قرض خلاصوو. ګرانو ملګريو! نن سبا جديد دور دے او د وخت نوې نوې تقاضې دي . په اوسني وخت کښې خپلواکي د هر انسان حق دے ، ملګريو! مونږ ازاد وطن د خپل غريب اولس د پاره غواړو او دې د پاره ئې نۀ غواړو چې سبا له دې د سرمايه دارو په لاسونو کښې زمونږ د وطن واك او اختيار وي ، معنیٰ دا چې مونږ د يو غلامئ نه ځان خلاصوو نو هسې نه چې په بله غلامئ کښې راګېر شو . نن مونږ د غلامانو غلامان يو سبا به زمونږ اولس د خانانو او سرمايه دارو غلام وي . نن سبا چې څوك هم د پښتون سياست چغه وهي نو د دوي ګوندونه هم ميراثي دي چې پلار ئې مړ شي نو زوے به ئې د ګوند مشر شي، په دې وطن کښې زمونږ ژبه ، کلتور، وسائل او تاريخ هم غلام دے او زمونږ د اولس ذهنونه ئې هم غلامان کړي دي چې ډېره خطرناکه خبره ده . د دنيا کوم کتاب کښې راغلي دي چې زمونږ پښتو به د دفتر ، سکول او عدالت ژبه نۀ وي ، مونږ د دنيا د نورو ژبو نه هم انکار نۀ کوو ، پښتانۀ دې د دنيا ټولې ژبې زده کړي خو پښتو به زمونږ د وطن ژبه وي او پښتو يواځې ژبه نه بلکې پښتو ځان له يو قانون هم دے . ملګريو! د ډېر مودې راسې زمونږ جوماتونه، حجرې ، بازارونه، کارخانې، او کورونه په زرګونو تعداد کښې په بمونو والوځولے شول چې پکښې بې شمېره بې ګناه پښتانۀ شهيدان شول ، تر دې چې دښمن زمونږ د مشرانو مقبرې هم په بمونو تباه کړې، اخر مونږ له چا سره دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم کړے دے چې دوي ئې مونږ سره کوي په تېرو څلوېښتو کالو کښې داسې ورځ نۀ ده راغلې چې په لر او بر وطن کښې بم چاودنه نۀ ده شوې. هره ورځ زمونږ په وطن کښې ماتم وي. زمونږ خوېندې مېندې ، ځوانان او ماشومان محفوظ نۀ دي. زمونږ بنيادي ضرورتونه دلته نۀ پوره کيږي ، زمونږ په لکونو افغانان شهيدان شول ، بې شمېره معذوره شول ، زمونږ خوېندې مېندې کونډې شوې او ماشومان يتيمانان شول او لا بيا هم زمونږ دښمن زمونږ شکل دنيا ته د وحشي او ترهه ګر په شکل کښې وړاندې کوي خو افسوس چې دلته زمونږ په وطن کښې کومه بربنډه لوبه روانه ده نو د اسلام په نوم روانه ده، د پنجاب جوماتونه ، سکولونه او بازارونه ټول محفوظ دي ، زمونږ په وطن کښې څومره بربادي وشوه خو د پنجاب په هيره منډۍ کښې يوه پټاخه هم ډز نۀ شوه ، دا څنګه اسلام دے ، ملګريو! زۀ نن ټولو سياسي ګوندونو ته چې پښتانۀ ئې مشران دي دا وايم چې راځئ منافقت به پرېږدو او په قران به قسم وخورو چې حقيقت څۀ دے ، د مذهب ټېکداران به په قران لاس ږدي چې زما بجلي، اوبۀ ، تېل ، ګېس ، کوئله او نور وسائل د اسلام په رڼا کښې زمونږ د بچو حق دے کۀ د پنجابي د بچو، زمونږ بچي په ډبرانونو کباړ ټولوي او دوي دې پرې مزې کوي، ملګريو ! زمونږ د تنظيم په منشور کښې داسې يوه خبره هم نشته چې د اسلام د اصولو نه خلاف وي. ملګريو! افغانستان هم لکه عرب، ايران، روس ، چين ، امريکا ، هندوستان يا د دنيا نورو ملکونو په شان دا حق لري چې خپل ازاد وطن ئې وي خپل بېرغ ئې وي او خپل قانون ئې وي. دا ټول ملکونه به د افغانستان استقلال ته احترام لري ، د افغانستان په چارو کښې به څوك هم ګُتې نۀ وهي. ملګريو! دا کوم ظلم چې مونږ سره روان دے نو په داسې حالاتو کښې به پښتانۀ بغاوت نۀ کوي نو څۀ به کوي. مونږ سره د بغاوت نه بغېر بله لاره نشته ، کۀ زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق غوښتو کوم ملك ورانبږي نو خدا ے دې وکړي چې سبا سحر وران شي۔ ملګريو! نن وخت د سيالۍ د ے، دلته د هر څۀ حساب کيږي ، زمونږ چې څومره پښتانۀ شهيدان شول او کوم معذوره شو او داسې چې څومره جوماتونه ، بازارونه او حجرې تباه کړې شوې، د دې حساب او شمېر معلوم د ے ، وخت به راشي چې مونږ به دښمن سره د افغانانو د وينې د يو يو څاڅکي حساب کوو۔ مونږ هيڅچا ته خپل بدل نۀ پرېږدو۔ په اوسني وخت کښې دښمن زمونږ اولس په ډېرو شکلونو کښې تقسيم کړ ے د ے ، تر څو چې مونږ خپل پښتانۀ د شعور په لار نۀ وي پوهه کړي او ټول مو په يو اتفاق نۀ وي راغونډ کړي نو ډېر ګرانه ده چې مونږ ګټه تر لاسه کړو۔ بايد چې سياسي پارټۍ زمونږ جرنلستان او اديبان اولس کښې شعور پيدا کړي او خپل اصل دوست او دښمن ورته په ګُته کړي۔ ملګريو! زمونږ بغاوت د خپلواکۍ سره د رواياتي نېشلزم نه ، رواياتي مذهب نه، رواياتي سياست او رواياتي ادب هم د ے ، مونږ به د نوي دور نوو تقاضو په بنياد کار کوو۔ نن سبا د انټرنېټ دور د ے او مونږ له پکار دي چې د ژوند په هر اړخ کار وکړو۔

ملګريو! زمونږ په بربادۍ کښې د پنجاب سره سره سعودي عرب ، چين ، امريکا او ايران هم سره د نورو ملکونو شامل دي خو وخت به راشي چې د هر ې خبرې تپوس به ترې نه کوو۔ ملګريو ! نن خوشحاله يم چې زمونږ خوبندې هم سړو سره د قام د خدمت او پوهولو د پاره خپلې هلې ځلې کوي ځکه چې ښځو په سياست او په جنګ کښې ډېر لو ے کردار وي۔ ملګريو! کۀ د وطن وسائل تر لاسه کړ ے شي نو زمونږ په وطن کښې غريبي او ناچاري نشته "

ساحل خپله وينا په دې شعر ختمه کړه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونستان کۀ مې په وينو ازادېږي
هر يو ډز دې هم زما سينه غلبېل کا
دې نه پس يو ځوان ته دعوت ورکړے شۀ چې خپل نظم ناستو خلقو ته وړاندې کړي۔ځوان د مشرانو په اجازه خپل نظم واوروۀ :

خدايــــه ډېـــر کـــۀ خطاكـــار يـــم
ســـــتا د رحـــم امېـــدوار يـــم

چـــې منـــونكے د احـــد يـــم
او مئـــين پـــه محمـــد يـــم
زۀ کـــۀ نېـــك يمـــه کـــۀ بـــد يـــم
خـــو قائـــل د لـــم يلـــد يـــم
هـــم ازل يـــم هـــم ابـــد يـــم
د پښـــتون د مينـــې حـــد يـــم

زۀ د خپـــل اولـــس پكـــار يـــم
ســـــتا د رحـــم امېـــدوار يـــم

خدايـــه مـــل مـــې د خپـــل ځـــان كـــړه
او مضـــبوط زمـــا ايمـــان كـــړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د مینې لوې اسمان کړه
ما رښتونې نر افغان کړه
زما ټول وطن ودان کړه
ښاد اباد افغانستان کړه

ستا نه کله په انکار یم
ستا د رحم امیدوار یم
ما پښتون ، ما مسلمان کړه
ما د لوې خصلت انسان کړه
زما ټول بچي نران کړه
هر مشکل زما اسان کړه
جوړ زما پښتونستان کړه
او دشمن له مې طوفان کړه

زۀ په طمع د بهار یم
ستا د رحم امیدوار یم

ما د ننګ په لار روان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مـــا فـــاتح د هـــر مېـــدان کـــړه
مـــا ملګـــرے د انســـان کـــړه
مـــا د خپـــل جانـــان جانـــان کـــړه
مـــا د خپـــل چمـــن باغبـــان کـــړه
ځلنـــده مـــې پـــه جهـــان کـــړه

ارشـــد دې تـــه بـــې قـــرار یـــم
ســـتا د رحـــم امېـــدوار یـــم

***

ښاغلي ارشد خلیل پښتو ادب کښې ځان د یو شاعر په حېثیت هغه وخت معارفي کړۀ چې د "اوښکې" په نوم ئې خپله وړومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا دے د یو ناول نګار په صورت کښې د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبې په ډاډ پښتون اولس ته مخامخ دے. هغه ځان ته لېونے افغان وایي او دا بغاوت ئې د دغه لېونتوب ائینه ده. دا ائینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره صفا ده او ځومره ګرد الوده ده، دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګېدے شي خو تر کومه چې په ادب کښې د سنجيدګۍ تعلق دے نو د ښاغلي ارشد خليل همځولي ليکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نۀ دي راوتي او دے د ځوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري. اوس د قام خوښه ده چې د دۀ دې زيار ته په کوم نظر ګوري. بغاوت د ښاغلي ارشد خليل وړومبے ناول دے ، د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حسي اداراك او صلاحيت ئې لا زياتې ودې ته چمتو ښکاري چې په راتلونکي وخت کښې د يو ښۀ اديب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د يو ځلنده ستوري ئې ځل يقيني دے. مونږ ورته په طمع يو.

سلېمان کامل

مردان

۴م اکتوبر۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساقلي ارشد خليل پښتو ادب کښي خان د يو شاعر په حيثيت هغه وخت معارفي کړ چې د "اوسکي" په نوم ئي خپله وړومبی شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا د يو ناول نګار په صورت کښې د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبي په وړاند پښتون اولس ته مخامخ دے . هغه خان ته ليونے افغان وائي او دا بغاوت ئي د دغه ليونتوب آئينه ده . دا آئينه خومره صفا ده او خومره ګرد الوده ده . دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګيدے شي چې تر کومه چې په ادب کښې د سنجيدګي تعلق دے نو د ساقلي ارشد خليل همځولي ليکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نه دي راوتي او د دے د خوا ښې په دې ډګر هم د خپل قام غم خوړي . اوس د قام خوښه ده چې د دۀ دې ږغار ته په کوم نظر ګوري . بغاوت د ساقلي ارشد خليل وړومبے ناول دے . . د تجربي ، مطالعي او مشاهدي حسي ادراک او صلاحيت ئي لا ژباتي ودې نه چمتو سکارې چې په راتلونکي وخت کښي د يو ښه اديب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د يو ځلنده ستوري ئي ځل يقيني دے . موږ ورته په طمع يو .

سليمان اکاخېل

مردان

۴م اکتوبر ۲۰۱۲ء

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library